

Totstandkoming en methoden

NHG-Standaard Angst (M62)

Versie 3.2

September 2025

© Nederlands Huisartsen Genootschap,
Cluster Richtlijnontwikkeling

Inhoudsopgave

1 Samenstelling werkgroep	3
2 Inleiding	5
2.1 Doel van de standaard	5
2.2 Afbakening van het onderwerp	5
2.3 Werkwijze	5
2.4 Gebruikers van de richtlijn	5
2.5 Betrokkenheid beroeps- en patiëntenorganisaties	5
2.6 Presentatie	6
2.7 Implementatie	6
2.8 Juridische status van richtlijnen	6
2.9 Belangenverstrengeling	6
2.10 Financiering	6
3 Methoden	7
3.1 Voorbereidingsfase	7
Knelpuntenanalyse	7
Opstellen van uitgangsvragen	7
3.2 Ontwikkelingsfase – uitgangsvragen met GRADE	7
Zoekstrategie en selectie van literatuur	7
Samenvatting van het wetenschappelijke bewijs	7
Beoordeling en gradering van het wetenschappelijke bewijs	8
Van bewijs naar aanbeveling	8
Synthese van bewijs en opstellen van aanbevelingen	9
3.3 Ontwikkelingsfase – overig	9
Niet-GRADE-onderdelen	9
Patiëntenperspectief	9
Kennislacunes	9
Afwijkend ontwikkelproces van versie 3.1	10
3.4 Commentaar- en autorisatiefase	10
3.5 Procedure voor herziening	10
3.6 Eerdere versies	10
BIJLAGEN	11
Bijlage 1 Betrokken wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en patiëntenverenigingen	11
Bijlage 2 Samenvattende tabel KNAW belangenverklaringen	13
Bijlage 3 Uitgangsvragen	16
Bijlage 4 Zoekstrategieën	18
Bijlage 5 PRISMA-stroomdiagram per zoekvraag	35
Bijlage 6 Uitgesloten artikelen na full-tekst beoordeling	45
Bijlage 7 Samenvatting onderzoekskarakteristieken	48
Bijlage 8 Risk of bias-tabellen	50
Bijlage 9 Tabellen over werkzaamheid en verdraagbaarheid van de verschillende SSRI's/SNRI's t.o.v. elkaar uit het detail 'Voorkeursmiddelen'	51
Bijlage 10 Totstandkomingen oudere versies	57
Bijlage 11 Oudere zoekstrategieën NHG-Standaard Angst	58

1 Samenstelling werkgroep

Samenstelling werkgroep herziening 3.2 (2025)

Werkgroeplid*	Functie
Prof. dr. N. (Neeltje) Batelaan	Hoogleraar Amsterdam UMC (VU); psychiater en opleider Psychiatrie en Klinische Geriatrie GGZ inGeest
A.A. (Anke) de Boer	Huisarts, kaderhuisarts GGZ
M. (Marjolein) Duker	Patiëntvertegenwoordiger namens de ADF-stichting**
A.A.S. (Tatiana) Haanstra	Huisarts, kaderhuisarts GGZ
W. (Wopke) Heemrood	POH-GGZ. Lid Commissie Wetenschappelijk Onderzoek (CWO), Landelijke Vereniging POH-GGZ
M.J. (Miranda) Kurver	Senior wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts
A. (Agnes) van Brederode	Huisarts
Dr. M. (Maureen) van den Donk	Senior wetenschappelijk medewerker NHG, epidemioloog
R.H. (Helen) van den Heuvel	Patiëntvertegenwoordiger namens de ADF-stichting***
Dr. F.B. (Florien) van Heest	Huisarts, consulent palliatieve zorg
Dr. L. (Laura) Verbree-Willemsen	Wetenschappelijk medewerker NHG

* Op alfabetische volgorde

** Deelname namens de ADF-stichting t/m 23-04-2025, daarna op persoonlijke titel

*** Deelname namens de ADF-stichting t/m 20-04-2025, daarna op persoonlijke titel

De volgende NHG-medewerkers hebben de werkgroep ondersteund:

- C.D.M. (Carolien) Hooymans, apotheker, wetenschappelijk medewerker farmacotherapie, cluster Richtlijnontwikkeling
- Dr. A.C. (Ton) Kuijpers, programmaleider richtlijnen, cluster Richtlijnontwikkeling
- C.P.M. (Carla) Sloof, medisch informatiespecialist, cluster Richtlijnontwikkeling
- L.W.M. (Laura) van Rossum-Boerboom, medisch informatiespecialist, cluster Richtlijnontwikkeling
- U.M. (Urlien) Vogelland, projectondersteuner, cluster Richtlijnontwikkeling

Samenstelling werkgroep herziening 3.1 (2019)

Werkgroeplid*	Functie
Mevrouw dr. L.J.A. (Lieke) Hassink-Franke	Huisarts in Bunnik en onderzoeker Radboudumc
De heer J. (Jan) Seeleman	Praktijkondersteuner GGZ in Almere en secretaris Landelijke Vereniging POH-GGZ
De heer dr. B. (Berend) Terluin	Huisarts niet-praktiserend
Mevrouw dr. M.J.P. (Mariëlle) van Avendonk	Senior wetenschappelijk medewerker NHG en huisarts niet-praktiserend

Mevrouw drs. M.G. (Gré) van Gelderen	Huisarts in Den Haag
Mevrouw dr. F.B. (Florien) van Heest	Huisarts in Schoonoord
Mevrouw dr. H. (Hèlen) Woutersen-Koch	Wetenschappelijk medewerker NHG en arts

* Op alfabetische volgorde

De volgende NHG-medewerkers hebben de werkgroep ondersteund:

- Prof. dr. Jako Burgers, huisarts, strategisch medisch adviseur
- Lian Hielkema, medisch informatiespecialist
- Simone van Dongen, huisarts en medewerker afdeling Implementatie
- Léonie Langerak, secretaresse

2 Inleiding

2.1 Doel van de standaard

Deze standaard geeft aanbevelingen voor de huisarts voor de diagnostiek en behandeling van patiënten met angstklachten en angststoornissen binnen de huisartsenpraktijk.

2.2 Afbakening van het onderwerp

Zie voor de afbakening van het onderwerp de paragrafen 'scope' en 'buiten de scope' in de tekst van de standaard.

2.3 Werkwijze

Versie 3.2

De herziening van deze standaard is gestart in mei 2022; in 6 werkgroepbijeenkomsten stelde de werkgroep een conceptstandaard op. Laura Verbree-Willemsen begeleidde de werkgroep en schreef conceptteksten. Maureen van den Donk vatte het bewijs systematisch samen en bereidde de conceptaanbevelingen voor ter bespreking tijdens de werkgroepbijeenkomsten, in nauwe samenspraak met de leden van de werkgroep. Miranda Kurver was betrokken als senior wetenschappelijk medewerker.

Tijdens deze modulaire herziening is met name het onderdeel richtlijnen beleid herzien (voorlichting en psycho-educatie, (cognitieve) gedragstherapeutische technieken en medicamenteuze behandeling). Daarnaast zijn richtlijnen voor diagnostiek en behandeling bij paniekaanvallen toegevoegd en zijn er verspreid over de richtlijn meerdere kleinere knelpunten aangepast.

Versie 3.1

De ontwikkeling van de standaard is gestart in maart 2017. De werkgroep heeft in drie schriftelijke rondes een conceptstandaard opgesteld. Er is niet gezocht naar nieuwe knelpunten en er is beperkt nieuw literatuuronderzoek verricht.

In deze gedeeltelijke herziening zijn de adviezen over SSRI-gebruik bij jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) en de adviezen over het afbouwen van antidepressiva geactualiseerd. Voor de actualisatie van de adviezen over SSRI-gebruik bij jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) is literatuuronderzoek verricht. M. Mandjes-Uitert en S. van Sonsbeek, beiden aios huisartsgeneeskunde, hebben bijgedragen aan het detail over dit onderwerp. Voor de actualisatie van de adviezen over het afbouwen van antidepressiva leverde het Multidisciplinair document 'Afbouwen SSRI's & SNRI's' de basis. Op bureauniveau zijn de adviezen vervolgens geïntegreerd in de NHG-Standaard. Er was geen formeel voorzitterschap van de werkgroep.

2.4 Gebruikers van de richtlijn

De richtlijn is primair ontwikkeld voor huisartsen.

2.5 Betrokkenheid beroeps- en patiëntenorganisaties

Versie 3.2

Bij de herziening van deze standaard waren verschillende wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en patiëntenverenigingen betrokken. Zie voor de betrokken organisaties bij de knelpunteninventarisatie en de commentaaronde **bijlage 1**.

In de periode dat deze NHG-Standaard werd herzien, werd ook de MDR Angst- en Dwangstoornissen herzien. Een werkgroeplid zat in beide richtlijncommissies.

Versie 3.1

Het Multidisciplinair document 'Afbouwen SSRI's & SNRI's' is samen met de beroepsorganisaties van psychiaters (Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, NVvP) en apothekers (Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, KNMP) opgesteld.

Patiëntenvertegenwoordigers zijn namens de cliënten- en familieorganisatie MIND betrokken geweest bij de ontwikkeling van het Multidisciplinair document 'Afbouwen SSRI's & SNRI's', en bij de commentaarronde van de standaard.

2.6 Presentatie

De richtlijn kent een digitale modulaire presentatie met als doel toekomstige gedeeltelijke herzieningen te vereenvoudigen.

2.7 Implementatie

In de verschillende fasen van de richtlijnontwikkeling heeft de werkgroep rekening gehouden met de implementatie van de richtlijn en de uitvoerbaarheid van de aanbevelingen. Daarbij heeft de werkgroep expliciet gelet op factoren die de invoering van de richtlijn in de praktijk kunnen bevorderen of belemmeren.

2.8 Juridische status van richtlijnen

Richtlijnen bevatten geen wettelijke voorschriften, maar aanbevelingen die zo veel mogelijk op bewijs gebaseerd zijn. Zorgverleners kunnen aan de aanbevelingen voldoen in het streven om kwalitatief goede of 'optimale' zorg te verlenen. Aangezien deze aanbevelingen gebaseerd zijn op 'algemeen bewijs voor optimale zorg' en de inzichten van de werkgroep hierover, kunnen zorgverleners op basis van hun professionele autonomie zo nodig in individuele gevallen afwijken van de richtlijn. Afwijken van richtlijnen is, als de situatie van de patiënt dat vereist, zelfs noodzakelijk. Wanneer zorgverleners van deze richtlijn afwijken, wordt het aanbevolen om dit beargumenteerd en gedocumenteerd, en waar relevant in overleg met de patiënt, te doen.

Bij deze richtlijn hoort een [disclaimer](#).

2.9 Belangenverstrengeling

Versie 3.2

Alle werkgroepleden hebben de KNAW Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling ingevuld. Zie **bijlage 2** voor een samenvattend overzicht. De leden van de werkgroep hebben geen belangenverstrengeling gemeld. De volledige belangenverklaringen zijn op te vragen via het Kenniscentrum van het NHG (kenniscentrum@nhg.org).

Versie 3.1

Alle werkgroepleden hebben de KNAW Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling ingevuld. Werkgroeplid B. Terluin meldde een belangenverstrengeling. Hij is copyrighthouder van de 4DKL. Hij ontvangt royalty's van diverse bedrijven voor het inbouwen van de 4DKL in softwareproducten. De 4DKL is gratis voor niet-commercieel gebruik. De volledige belangenverklaringen zijn op te vragen via het Kenniscentrum van het NHG (kenniscentrum@nhg.org).

2.10 Financiering

Het Nederlands Huisartsen Genootschap heeft de totstandkoming van deze richtlijn gefinancierd, met aanvullende financiering van ZonMw.

3 Methoden

Deze standaard is ontwikkeld volgens de *Handleiding Ontwikkelen van NHG-richtlijnen*. De verkorte versie hiervan is te vinden op [Totstandkoming NHG-Standaarden | NHG-Richtlijnen](#).

3.1 Voorbereidingsfase

Knelpuntenanalyse

Versie 3.2

Bij de start van het traject hebben de NHG-Adviesraad Standaarden (NAS) en de leden van de huidige werkgroep knelpunten ingebracht. Er is daarnaast een enquête uitgezet onder (praktiserende) NHG-werknemers (respons: n = 9) en oud-werkgroepleden van de vorige NHG-Standaard Angst (respons n = 4). Het doel van deze enquête is om factoren voor de acceptatie en invoering van de vorige standaard te achterhalen die mogelijk een belemmerende rol spelen bij de toekomstige implementatie van de herziene standaard. Daarnaast zijn knelpunten geïnventariseerd bij voor het onderwerp relevante wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en patiëntenverenigingen; zie voor een overzicht hiervan **bijlage 1**. De lijst met knelpunten is vervolgens gerubriceerd en geprioriteerd.

Versie 3.1

Bij de start van het traject heeft de NHG-Adviesraad Standaarden (NAS) knelpunten geïnventariseerd.

Opstellen van uitgangsvragen

De werkgroep heeft aan het begin van het traject besloten welke uitgangsvragen met de GRADE-methodiek beantwoord worden. Dit betreft vooral de onderdelen diagnostische en therapeutische interventies. Deze uitgangsvragen zijn geformuleerd volgens het zogenoemde PICO-format (*patient, intervention, control, outcome*). Aan het begin van het traject heeft de werkgroep per uitgangsvraag de patiëntrelevante uitkomstmaten vastgesteld. Deze uitkomstmaten zijn vervolgens geprioriteerd: ze werden gelabeld als cruciaal, belangrijk en niet-belangrijk aan de hand van een scoresysteem. Een overzicht van de uitgangsvragen, inclusief de geprioriteerde uitkomstmaten, is opgenomen in **bijlage 3**.

3.2 Ontwikkelingsfase – uitgangsvragen met GRADE

Zoekstrategie en selectie van literatuur

Voor elke uitgangsvraag voerde een medisch informatiespecialist van het NHG een literatuursearch uit. Zie **bijlage 4** voor de zoekstrategieën per uitgangsvraag. De gevonden literatuur is gescreend op basis van titel en abstract. De meest relevante literatuur werd geselecteerd en de volledige tekst van het artikel aangevraagd. De resultaten van de literatuurselectie zijn samengevat in PRISMA-stroomdiagrammen, zie **bijlage 5**. In **bijlage 6** zijn de artikelen weergegeven die zijn uitgesloten na beoordeling van de volledige tekst, met de redenen voor exclusie. In eerste instantie zijn systematische reviews (SR's) en (buitenlandse) richtlijnen van goede kwaliteit gebruikt voor de beantwoording van de uitgangsvragen; daarna werd naar individuele onderzoeken gekeken, waarbij werd gefilterd op methodologie (bijvoorbeeld RCT's bij interventievragen). De kwaliteit van de SR's of van de evidence-samenvattingen die deel uitmaakten van een richtlijn werd beoordeeld met de [AMSTAR-criteria](#); alleen SR's die aan enkele minimale eisen voldeden (componenten PICO beschreven; PICO aansluitend bij uitgangsvraag; systematische search uitgevoerd; geïnccludeerde artikelen beschreven; recente zoekdatum) werden gebruikt. Indien er voor een uitgangsvraag een geschikte SR werd gevonden, zijn aanvullend individuele onderzoeken van na de sluitingsdatum van de zoekactie van deze SR gescreend.

Samenvatting van het wetenschappelijke bewijs

Indien er voor een uitgangsvraag een geschikte SR werd gevonden, werd de samenvatting van het wetenschappelijk bewijs uit deze SR gebruikt. In 1 geval werden de resultaten van een individueel primaire onderzoek samengevat, zie **bijlage 7**. De beoordeling van het risico op vertekening van dit onderzoek is weergegeven in **bijlage 8**. De tabellen met getallen over werkzaamheid en verdraagbaarheid van de verschillende SSRI's/SNRI's t.o.v. elkaar behorend bij het

detail 'Voorkeursmiddelen' zijn naar deze totstandkoming geplaatst om de leesbaarheid van dat detail te verbeteren. Deze tabellen zijn te vinden in **bijlage 9**.

Beoordeling en gradering van het wetenschappelijke bewijs

Het beoordelen en graderen van het bewijs heeft plaatsgevonden met de GRADE-methode. GRADE beoordeelt de zogenoemde *body of evidence*: de verzameling van alle gevonden onderzoeken per uitkomstmaat. De onderverdeling van de kwaliteit van het wetenschappelijk bewijs kent 4 niveaus: hoog, redelijk, laag of zeer laag. Een hoge kwaliteit wil zeggen dat het geschatte en het werkelijke effect dicht bij elkaar liggen. Naarmate de kwaliteit van bewijs lager is, neemt de onzekerheid daarover toe (zie **tabel 1**).

Tabel 1. Definitie kwaliteit van bewijs

Kwaliteit	Interpretatie
Hoog	Het werkelijke effect ligt dicht in de buurt van de schatting van het effect.
Redelijk	Het werkelijke effect ligt waarschijnlijk dicht bij de schatting van het effect, maar er is een mogelijkheid dat het hier substantieel van afwijkt.
Laag	Het werkelijke effect kan substantieel verschillend zijn van de schatting van het effect.
Zeer laag	We zijn onzeker over het werkelijke effect.

Bij het beoordelen van het verschil in effecten tussen interventies is gelet op het bestaan van klinisch relevante verschillen tussen interventies. Daarvoor wordt bij voorkeur gelet op absolute verschillen (indien deze gegevens beschikbaar zijn). De NHG-werkgroep heeft per uitkomstmaat bepaald wat de grens voor een klinisch relevant verschil (voor- of nadeel) is.

Van bewijs naar aanbeveling

Na de samenvatting en beoordeling van het wetenschappelijk bewijs volgt de vertaling van de resultaten naar aanbevelingen voor de praktijk, ofwel de zogenoemde vertaalslag 'Van bewijs naar aanbeveling'. Ook praktische en contextuele factoren spelen een rol, om tot goed toepasbare aanbevelingen te komen. De volgende 6 factoren komen hierbij aan de orde:

- Voor- en nadelen
- Kwaliteit van bewijs
- Waarden en voorkeuren van patiënten
- Kosten (NB De werkgroep heeft geen formele kosteneffectiviteits- of budgetimpactanalyses gedaan)
- Aanvaardbaarheid
- Haalbaarheid

GRADE maakt een onderverdeling in sterke en voorwaardelijke (zwakke) aanbevelingen. Het NHG brengt dit tot uitdrukking door de formulering van de aanbeveling (zie tabel 2). De hierboven genoemde factoren bepalen of een aanbeveling sterk of zwak wordt geformuleerd.

Tabel 2. Voorkeursformuleringen aanbevelingen op basis van GRADE

Gradering aanbeveling	Betekenis	Voorkeursformulering
STERK VOOR	De voordelen zijn groter dan de nadelen voor bijna alle patiënten. Alle of nagenoeg alle geïnformeerde patiënten zullen waarschijnlijk deze optie kiezen.	We bevelen [interventie] aan.

ZWAK VOOR	De voordelen zijn groter dan de nadelen voor een meerderheid van de patiënten, maar niet voor iedereen. De meerderheid van geïnformeerde patiënten zal waarschijnlijk deze optie kiezen.	Overweeg [interventie], bespreek de voor- en nadelen.
NEUTRAAL	...	
ZWAK TEGEN	De nadelen zijn groter dan de voordelen voor een meerderheid van de patiënten, maar niet voor iedereen. De meerderheid van geïnformeerde patiënten zal waarschijnlijk deze optie kiezen.	Wees terughoudend met [interventie], bespreek de voor- en nadelen.
STERK TEGEN	De nadelen zijn groter dan de voordelen voor bijna alle patiënten. Alle of nagenoeg alle geïnformeerde patiënten zullen waarschijnlijk deze optie kiezen.	We bevelen [interventie] niet aan.

Synthese van bewijs en opstellen van aanbevelingen

De epidemioloog uit de werkgroep heeft de literatuur samengevat en beoordeeld; vervolgens werd in samenwerking met een inhoudelijk deskundig werkgroeplid en/of de wetenschappelijk medewerker een concepttekst geschreven waarop de werkgroep commentaar kon leveren. De conclusies die de werkgroep uit de literatuur trok, vormden de basis voor het opstellen van de aanbevelingen. Het verantwoordelijke werkgroeplid en/of de wetenschappelijk medewerker deed daarvoor een voorzet, die tijdens de werkgroepvergadering werd besproken. Op basis van discussies binnen de werkgroep werden vervolgens aanpassingen gemaakt. De aanbevelingen zijn tot stand gekomen op basis van (informele) consensus binnen de werkgroep.

3.3 Ontwikkelingsfase – overig

Niet-GRADE-onderdelen

Soms wordt ervoor gekozen een uitgangsvraag niet te beantwoorden met GRADE, omdat de interventie niet voldoende hoog werd geprioriteerd. Ook zijn sommige onderdelen niet gebaseerd op een gestructureerde uitgangsvraag. Dit is vaak het geval in het hoofdstuk achtergronden (paragraaf epidemiologie, etiologie, pathofysiologie en prognose). Er is soms wel een systematische zoekactie uitgevoerd. Er vond geen systematische selectie, beoordeling en gradering van de evidence plaats, maar de literatuur is narratief beschreven.

Daarnaast geven we in de hoofdtekst ook praktische adviezen die niet worden onderbouwd (in een detail), zoals de paragrafen anamnese, lichamelijk onderzoek, evaluatie, controles en verwijzingen. Deze en alle overige tekstgedeelten in de hoofdtekst (zonder een gekoppeld detail) zijn – na discussie door de werkgroep – op basis van consensus tot stand gekomen.

Daarnaast werd een deel van de details niet inhoudelijk herzien, maar alleen geredigeerd.

Patiëntenperspectief

Om de waarden en voorkeuren van patiënten te vertegenwoordigen waren 2 patiëntvertegenwoordigers van de Angst, Dwang en Fobie (ADF) Stichting lid van de werkgroep.

Op de NHG-publiekssite [Thuisarts](#) staan teksten die ontleend zijn aan de standaard en bedoeld zijn als de patiëntversie van de standaard.

Kennislacunes

Tijdens de ontwikkeling van de standaard werd ook duidelijk waar de kennislacunes zitten rond het onderwerp van de standaard. Aan het eind van het traject selecteerde de werkgroep 7 kennislacunes. Deze kennislacunes zijn

gepubliceerd op [Lacunes & onderzoeken / NHG-Richtlijnen](#). Door onderzoek ingevulde kennislacunes kunnen bij een toekomstige herziening van de standaard worden meegenomen als onderbouwing voor de aanbevelingen.

Afwijkend ontwikkelproces van versie 3.1

De ontwikkeling van versie 3.2 week af van de Handleiding ontwikkelen van NHG-Standaarden. Beperkt literatuuronderzoek en het Multidisciplinair document 'Afbouwen SSRI's & SNRI's' leverden de basis voor de inhoudelijk herziene onderdelen van de standaard. Op bureauniveau zijn deze onderdelen geïntegreerd, voorgelegd aan de werkgroep en na de commentaarronde ontwikkeld tot deze NHG-Standaard.

3.4 Commentaar- en autorisatiefase

Versie 3.2

In juni en juli 2024 vond de commentaarronde plaats. De conceptstandaard werd ter commentaar verzonden naar verschillende wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en patiëntenverenigingen, zie **bijlage 1**.

Naamsvermelding betekent overigens niet dat een vereniging/organisatie/referent de standaard inhoudelijk op ieder onderdeel onderschrijft. Twee leden van de NHG-Adviesraad Standaarden (NAS) hebben tijdens de commentaarronde de standaard beoordeeld.

De NHG Autorisatiecommissie (AC) heeft de standaard op 16-06-2025 geautoriseerd.

Versie 3.1

In februari 2018 vond de commentaarronde plaats. Er werd commentaar ontvangen van de volgende verenigingen:

- Biosimilars en generieke geneesmiddelenindustrie Nederland (Bogin)
- College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG)
- Domus Medica België
- Huisarts & Wetenschap
- Pharos expertisecentrum gezondheidsverschillen
- Geneesmiddel Informatie Centrum (GIC) van Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie (KNMP GIC)
- Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)
- Landelijke Vereniging POH GGZ (LV POH GGZ)
- MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid
- Vereniging Innovatieve geneesmiddelen

Naamsvermelding als referent betekent overigens niet dat een referent de standaard inhoudelijk op ieder detail onderschrijft.

De NHG-Adviesraad Standaarden (NAS) heeft in maart 2018 de ontwerpstandaard beoordeeld.

In november 2018 is de standaard becommentarieerd en geautoriseerd door de NHG-Autorisatiecommissie (AC).

3.5 Procedure voor herziening

Deze standaard wordt periodiek herzien. Uiterlijk in 2030 bepaalt het NHG of deze richtlijn nog actueel is. Zo nodig wordt een nieuwe werkgroep geïnstalleerd om de standaard te herzien. De geldigheid van deze standaard komt eerder te vervallen indien nieuwe ontwikkelingen aanleiding zijn om een herzieningstraject te starten.

3.6 Eerdere versies

In **bijlage 10** zijn de Totstandkoming en methoden van oudere versies van de NHG-Standaard Angst opgenomen. In **bijlage 11** zijn de zoekstrategieën van oudere versies van de NHG-Standaard Angst weergegeven.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Betrokken wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en patiëntenverenigingen

De volgende wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en patiëntenverenigingen zijn benaderd tijdens de knelpunteninventarisatie en/of commentaarronde of op een andere manier betrokken bij het ontwikkelen van de standaard. Vermelding betekent niet dat de vereniging/organisatie de standaard inhoudelijk op ieder detail onderschrijft.

Reacties per vereniging (ja = benaderd, - = niet benaderd)

Benaderde organisaties	Knelpunten-inventarisatie	Commentaar-ronde	Overig
Organisaties die standaard door NHG worden benaderd (alfabetische volgorde)			
College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG)	-	ja	
Domus Medica, België	-	ja	
ExpertDoc BV	-	ja	
Federatie Medisch Coördinerende Centra (FMCC)	ja	ja	
InEen	-	ja	
Instituut Verantwoord Medicijngebruik (IVM)	ja	ja	
Kinderformularium	-	-	
Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF)	-	-	
Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG)	-	-	
Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie (KNMP) KNMP Geneesmiddel Informatie Centrum	ja	ja	
Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)	-	ja	
Medische Vakcommissie NVvPO	-	-	
Nederlandse Internisten Vereniging (NIV)	-	-	
Nederlandse Vereniging van Diëtisten (NVD)	-	-	
Nederlandse Vereniging van Huidtherapeuten (NVH)	-	-	
Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie (NVA)	-	-	
Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB)	-	ja	
Nederlandse Vereniging voor Heelkunde (NVvH)	-	-	
Nederlandse Vereniging voor Klinische Chemie en Laboratoriumgeneeskunde (NVKC)	-	-	
NHG, NHG-Adviesraad Standaarden (NAS)	ja	ja	
NHG, redacteur Huisarts & Wetenschap (H&W)	-	ja	
NHG-Expertgroep PsyHAG	ja	ja	
Dr. P. Leusink, huisarts en seksuoloog	-	-	
Patiëntenfederatie Nederland	ja	ja	
Pharos	ja	ja	
Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen (VIG)	-	ja	
Vereniging van Oefentherapeuten Cesar en Mensendieck (VvOCM)	-	-	
Verenso, specialisten in ouderengeneeskunde	ja	ja	
Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (V&VN)	-	-	

Zorginstituut Nederland (ZiNL)	-	ja	
Zorgverzekeraars Nederland (ZN)	ja	ja	
Organisaties specifiek voor het onderwerp (alfabetische volgorde):			
Afdeling digitale zorg intern	-	ja	
Angst Dwang en Fobie stichting (ADF stichting)	ja	ja	Leden werkgroep: Helen van den Heuvel en Marjolein Duker
Expertisecentrum pharmacotherapie bij ouderen (Ephor)	-	ja	
Landelijke vereniging van vrijgevestigde psychologen en psychotherapeuten (LVVP)	ja	ja	
Landelijke Vereniging POH GGZ (LV POH GGZ)	ja	ja	Lid werkgroep: Wopke Heemrood
Lareb	ja	ja	
MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid	ja	ja	
Nederlands Instituut van Psychologen (NIP)	ja	ja	
Nederlandse Vereniging van Praktijkondersteuners en Praktijkverpleegkundigen (NVvPO)	-	ja	
Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG)	-	ja	
Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP)	ja	ja	Lid werkgroep: Neeltje Batelaan
Referenten specifiek voor het onderwerp (alfabetische volgorde):			
Martin Beeres, kaderhuisarts GGZ en deelnemer aan MDR Angst	ja	ja	
Oud werkgroeplid: L. Hassink-Franke	ja		
Oude werkgroeplid: B. Terluin	ja		
Oud werkgroeplid: G. van Gelderen	ja		
Oud werkgroeplid: F. van Heest	ja		Opnieuw lid werkgroep
Oud werkgroeplid: H. van Marwijk	ja		
Praktiserende NHG-collega's	ja		
Sectie farmacotherapie	ja		

Bijlage 2 Samenvattende tabel KNAW belangenverklaringen

Tabel 3. Samenvatting KNAW belangenverklaringen

Werk-groep lid	Functie	Nevenfuncties/-werkzaamheden	(Mogelijke) belangen#	Getekend op	Actie
Neeltje Batelaan	-Psychiater, Associate Professor/onderzoeker Amsterdam UMC (locatie VUmc) -Psychiater en plaatsvervangend opleider Psychiatrie GGZ inGeest	- Vice voorzitter commissie ter herziening Multidisciplinaire Richtlijn Angst, vacatiegelden - Raad van Advies Lemion, soms onkostenvergoeding - Periodiek Lesgeven huisartsopleiding VU (betaald 4/jr), master mental health HvA (betaald 1/jr) - Incidenteel nascholingen op verzoek (meestal betaald, altijd inhoudelijk onafhankelijk)	- Tetro-onderzoek (multicenter onderzoek naar rTMS bij patiënten met een OCS), site-investigator, geen projectleider, gefinancierd door ZIN - Slapend Angst verlichten (multicenter RCT naar de vraag of e-health voor slaapproblemen voorafgaand aan angstbehandeling de behandel-effecten versnelt), gefinancierd door Hersenstichting, geen projectleider - Beter slapend de behandeling in (helpt ehealth voorafgaand aan behandeling in eerste lijn), gefinancierd door ZonMw, geen projectleider	September 2024	
Anke de Boer	- Huisarts, kaderarts GGZ in opleiding	- Geen	- Geen	Augustus 2024	
Marjolein Duker	- Ik ben als vrijwilliger actief als servicemedewerker in het filmtheater De Fabriek te Zaandam. - Lid wetenschapspanel van de ADF stichting	- Ik verkoop de bioscoopkaartjes, bioscoopbonnen en andere film gerelateerde zaken. Ook controleer ik de kaartjes en ben ik het aanspreekpunt voor bezoekers. Deze functie is op vrijwillige basis en derhalve onbetaald. - Als lid van het wetenschapspanel ben ik bij meerdere wetenschappelijke onderzoeken betrokken om in de rol van ervaringsdeskundige advies te geven. Ook deze functie is op vrijwillige basis en ontvang ik soms een vrijwilligersvergoeding.	- Het advies dat ik geef zal mij op geen enkele manier financieel voordeel opleveren en er is dan ook geen sprake van financieel gewin. - Neen, er zijn geen mensen in mijn directe omgeving die baat kunnen hebben bij een bepaald advies. - Ik neem door mijn werkzaamheden als lid van het wetenschapspanel deel aan een tweetal onderzoeken, waarvoor nu subsidie wordt aangevraagd bij ZonMw. Beide	Juni 2024	

			onderzoeken gaan uit van academische ziekenhuizen tezamen met andere zorginstellingen. Om dat deze onderzoeken nog niet zijn goedgekeurd mag ik in het kader van geheimhouding ook nog niets over de inhoud vertellen. Ik heb daarin slechts een adviserende rol. - Er zal door deelname aan deze commissie geen sprake zijn van intellectueel gewin, erkenning of andere zaken waar ik als persoon van zal profiteren.		
Tatiana Haanstra	- Huisarts, kadersarts GGZ in opleiding	- Deelnemer huisartsen Adviesraad Parnassia Groep, betaalde functie	- Geen	September 2024	
Wopke Heemrood	- POH-GGZ, POH-GGZ Leusden-Achterveld	- Lid Commissie Wetenschappelijk Onderzoek, Landelijke Vereniging POH-GGZ (onbetaald)	- Geen	Juni 2024	
Agnes van Brederode	-Huisarts	- NHG Standaard Fractuurpreventie werkgroep lid - deelnamevergoeding. - Juist Gebruik AntiBiotica van regionaal zorgnetwerk FTO regio Friesland-Drenthe-Groningen - ZZP vergoeding.	- Geen	Juni 2024	
Helen van den Heuvel	- Lid wetenschapspanel (vrijwilligerswerk), ADF-stichting.	- Geen	- Ik ben betrokken bij 2 wetenschappelijke onderzoeken, (aanvraag ingediend voor) financiering door ZonMw. Vanwege vertrouwelijkheid kan ik over deze onderzoeken alleen vermelden, dat het gaat om onderzoek naar behandelingen en diagnostiek bij psychische aandoeningen. Ik ben geen projectleider bij deze onderzoeken.	Januari 2023	
Florien van Heest	-Huisarts, consultant palliatieve zorg	- Waarnemend huisarts, betaald	- Geen	Juni 2024	
NHG					
Miranda Kurver	Senior wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts	- Hidha te Maarssen	- Geen	Mei 2024	

Maureen van den Donk	Senior wetenschappelijk medewerker, Epidemioloog NHG	- Geen	- Geen	Mei 2024	
Laura Verbree-Willemsen	Wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts	- Docent/instructeur reanimatiecursussen bij Schok&Pomp. Een paar cursussen per jaar. Betaald (vergoeding per gegeven cursus)	- Geen	Mei 2024	

Dit betreft: persoonlijke financiële belangen, persoonlijke relaties, extern gefinancierd onderzoek, intellectuele belangen of reputatie, overige belangen (zie voor de uitgebreide vragen de KNAW belangenverklaring). Een blanco cel in de tabel geeft aan dat de betreffende persoon geen van de genoemde belangen heeft.

Bijlage 3 Uitgangsvragen

Uitgangsvraag (PICO)	Uitkomstmaten (O)
<i>Beleid</i>	
Zijn (cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts en/of POH-GGZ, aan te bevelen bij patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk? P: Patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk (waaronder gegeneraliseerde-angststoornis, sociale angststoornis, paniekstoornis met of zonder agorafobie, specifieke fobie en hypochondrie) I: (Cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts of POH-GGZ. Deze technieken zijn gebaseerd op dezelfde principes als cognitieve gedragstherapie (CGT). C: geen behandeling/op wachtlijst staan; gebruikelijke zorg	Cruciaal - Angstklachten - Paniekaanvallen (alleen bij paniekstoornis) - Toename van angstklachten in het begin - Remissie - Functioneren - Kwaliteit van leven Belangrijk - Participatie - Medicatiegebruik
Is digitale psychologische behandeling (vergeleken met geen behandeling, gebruikelijke zorg of fysieke psychologische behandeling) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis in de eerste lijn? P: Patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk I: digitale psychologische behandeling C: geen behandeling/op wachtlijst staan; gebruikelijke zorg; fysieke psychologische behandeling	Cruciaal - Angstklachten - Toename van angstklachten in het begin - Remissie - Functioneren - Kwaliteit van leven Belangrijk - Participatie - Medicatiegebruik
Zijn antidepressiva aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd? P: Patiënten met angststoornissen met indicatie voor medicamenteuze behandeling I: selectieve serotonineropnameremmers (SSRI's), serotonine-noradrenalineropnameremmers (SNRI's), tricyclische antidepressiva (TCA's) en tetracyclische antidepressiva C: placebo of gebruikelijke zorg	Cruciaal - Respons (aantal mensen dat (zeer) veel verbetering ervaart) - Vermindering van klachten • Angstsymptomen • Panieksymptomen (bij paniekstoornis) - (Sociaal) functioneren - Kwaliteit van leven - Uitval uit het onderzoek door bijwerkingen - Specifieke bijwerkingen • Gewichtstoename • Seksuele bijwerkingen • Cardiale bijwerkingen • Maagklachten • Metabool syndroom • Toename angstklachten/suïcidale gedachten bij start behandeling
Is buspiron aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd? P: Patiënten met angststoornissen met indicatie voor medicamenteuze behandeling I: buspiron C: placebo of gebruikelijke zorg	Cruciaal - Respons (aantal mensen dat (zeer) veel verbetering ervaart) - Vermindering van klachten • Angstsymptomen • Panieksymptomen (bij paniekstoornis) - (Sociaal) functioneren - Kwaliteit van leven

Uitgangsvraag (PICO)	Uitkomstmaten (O)
	- Uitval uit het onderzoek door bijwerkingen - Specifieke bijwerkingen • Gewichtstoename • Seksuele bijwerkingen • Cardiale bijwerkingen • Maagklachten • Metabool syndroom • Toename angstklachten/suïcidale gedachten bij start behandeling
Is gabapentine of pregabaline aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd? P: Patiënten met angststoornissen met indicatie voor medicamenteuze behandeling I: gabapentine en pregabaline C: placebo of gebruikelijke zorg	Cruciaal - Respons (aantal mensen dat (zeer) veel verbetering ervaart) - Vermindering van klachten • Angstsymptomen • Panieksymptomen (bij paniekstoornis) - (Sociaal) functioneren - Kwaliteit van leven - Uitval uit het onderzoek door bijwerkingen - Specifieke bijwerkingen • Gewichtstoename • Seksuele bijwerkingen • Cardiale bijwerkingen • Maagklachten • Metabool syndroom • Toename angstklachten/suïcidale gedachten bij start behandeling
Welke SSRI's of SNRI's zijn voorkeursmiddelen voor patiënten met een angststoornis in de huisartsenpraktijk? P: Patiënten met angststoornissen met indicatie voor medicamenteuze behandeling I: citalopram, escitalopram, fluoxetine, fluvoxamine, paroxetine, sertraline (SSRI's) en duloxetine, venlafaxine (SNRI's) C: onderlinge vergelijking	Cruciaal - Effectiviteit: klachtenvermindering en/of respons rate - Verdraagbaarheid

Bijlage 4 Zoekstrategieën

Uitgangsvraag	Zijn (cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts en/of POH-GGZ (I), aan te bevelen bij patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk (P)? – search SR's
Zoekdatum	13-01-2023
Database	PubMed (137 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "Hypochondriasis"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR social-phob*[tiab] OR hypochondr*[tiab] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospita*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR nurse-delivered[tiab] OR nurse-coordinated[tiab]) AND ("Cognitive Behavioral Therapy"[Mh] OR (cognitive-behavior*[tiab] AND therap*[tiab]) OR CBT[tiab] OR cognitive-therap*[tiab] OR cognitive-psychotherap*[tiab] OR cognition-therap*[tiab] OR ACT[tiab] OR (acceptance[tiab] AND commitment[tiab] AND therap*[tiab]) OR cognitive-restructur*[tiab] OR (mindful*[tiab] AND therap*[tiab])) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Meta-Analysis" [Publication Type] OR "Meta-Analysis as Topic"[Mesh] OR metaanaly*[tiab] OR meta-analy*[tiab] OR metanaly*[tiab] OR "Systematic Review" [Publication Type] OR systematic[sb] OR "Cochrane Database Syst Rev"[Journal] OR prisma[tiab] OR preferred reporting items[tiab] OR prospero[tiab] OR ((systemati*[ti] OR scoping[ti] OR umbrella[ti] OR structured literature[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti])) OR systematic review*[tiab] OR scoping review*[tiab] OR umbrella review*[tiab] OR structured literature review*[tiab] OR systematic qualitative review*[tiab] OR systematic quantitative review*[tiab] OR systematic search and review[tiab] OR systematized review[tiab] OR systematised review[tiab] OR systemic review[tiab] OR systematic literature review*[tiab] OR systematic integrative literature review*[tiab] OR systematically review*[tiab] OR scoping literature review*[tiab] OR systematic critical review[tiab] OR systematic integrative review*[tiab] OR systematic evidence review[tiab] OR Systematic integrative literature review*[tiab] OR Systematic mixed studies review*[tiab] OR Systematized literature review*[tiab] OR Systematic overview*[tiab] OR Systematic narrative review*[tiab] OR ((systemati*[tiab] OR literature[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR structured[tiab] OR comprehensive*[tiab] OR systemic*[tiab]) AND search*[tiab]) OR (Literature[ti] AND review[ti] AND (database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR search*[tiab])) OR ((data extraction[tiab] OR data source*[tiab]) AND study selection[tiab]) OR (search strategy[tiab] AND selection criteria[tiab]) OR (data source*[tiab] AND data synthesis[tiab]) OR medline[tiab] OR pubmed[tiab] OR embase[tiab] OR Cochrane[tiab] OR ((critical[ti] OR rapid[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti] OR syntheses*[ti])) OR (((critical*[tiab] OR rapid*[tiab]) AND (review*[tiab] OR overview*[tiab] OR syntheses*[tiab]) AND (search*[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab])))) OR metasynthes*[tiab] OR meta-synthes*[tiab])

Database	Embase (151 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR 'hypochondriasis'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR hypochondr*:ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospita*:ab,ti,kw OR out-of-hospita*:ab,ti,kw OR nonhospita*:ab,ti,kw OR non-hospita*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR nurse-delivered:ab,ti,kw OR nurse-coordinated:ab,ti,kw) AND ('cognitive therapy'/exp OR (cognitive-behavior* AND therap*):ab,ti,kw OR CBT:ab,ti,kw OR ACT:ab,ti,kw OR ((cognitive OR cognition OR acceptance OR commitment OR mindful*) NEAR/3 (therap* OR psychotherap* OR restructur*)):ab,ti,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('meta analysis'/exp OR 'meta analysis (topic)'/exp OR metaanaly*:ti,ab OR 'meta analy*:ti,ab OR metanaly*:ti,ab OR 'systematic review'/de OR 'cochrane database of systematic reviews'/jt OR prisma:ti,ab OR prospero:ti,ab OR (((systemati* OR scoping OR umbrella OR 'structured literature') NEAR/3 (review* OR overview*)):ti,ab) OR ((systemic* NEAR/1 review*):ti,ab) OR (((systemati* OR literature OR database* OR 'data base*') NEAR/10 search*):ti,ab) OR (((structured OR comprehensive* OR systemic*) NEAR/3 search*):ti,ab) OR (((literature NEAR/3 review*):ti,ab) AND (search*:ti,ab OR database*:ti,ab OR 'data base*':ti,ab)) OR (('data extraction':ti,ab OR 'data source*':ti,ab) AND 'study selection':ti,ab) OR ('search strategy':ti,ab AND 'selection criteria':ti,ab) OR ('data source*':ti,ab AND 'data synthesis':ti,ab) OR medline:ab OR pubmed:ab OR embase:ab OR cochrane:ab OR (((critical OR rapid) NEAR/2 (review* OR overview* OR synthes*)):ti) OR (((critical* OR rapid*) NEAR/3 (review* OR overview* OR synthes*)):ab) AND (search*:ab OR database*:ab OR 'data base*':ab) OR metasynthes*:ti,ab OR 'meta synthes*':ti,ab)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	184
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 17 resultaten; Embase: 31 resultaten; ontdubbeld: 33 resultaten)

Uitgangsvraag	Zijn (cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts en/of POH-GGZ (I), aan te bevelen bij patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk (P)? – search RCT's
Zoekdatum	13-01-2024
Database	PubMed (485 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "Hypochondriasis"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR social-phob*[tiab] OR hypochondr*[tiab] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR

	primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospita*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR nurse-delivered[tiab] OR nurse-coordinated[tiab]) AND ("Cognitive Behavioral Therapy"[Mh] OR (cognitive-behavior*[tiab] AND therap*[tiab]) OR CBT[tiab] OR cognitive-therap*[tiab] OR cognitive-psychotherap*[tiab] OR cognition-therap*[tiab] OR ACT[tiab] OR (acceptance[tiab] AND commitment[tiab] AND therap*[tiab]) OR cognitive-restructur*[tiab] OR (mindful*[tiab] AND therap*[tiab])) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Randomized Controlled Trial"[pt] OR ((random*[tiab] AND (controlled[tiab] OR control[tiab] OR placebo[tiab] OR versus[tiab] OR vs[tiab] OR group[tiab] OR groups[tiab] OR comparison[tiab] OR compared[tiab] OR arm[tiab] OR arms[tiab] OR crossover[tiab] OR cross-over[tiab]) AND (trial[tiab] OR study[tiab]))) OR ((single[tiab] OR double[tiab] OR triple[tiab]) AND (masked[tiab] OR blind*[tiab]))))
Database	Embase (503 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR 'hypochondriasis'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR hypochondr*:ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR nurse-delivered:ab,ti,kw OR nurse-coordinated:ab,ti,kw) AND ('cognitive therapy'/exp OR (cognitive-behavior* AND therap*):ab,ti,kw OR CBT:ab,ti,kw OR ACT:ab,ti,kw OR ((cognitive OR cognition OR acceptance OR commitment OR mindful*) NEAR/3 (therap* OR psychotherap* OR restructur*)):ab,ti,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('clinical trial'/exp OR 'randomization'/exp OR 'single blind procedure'/exp OR 'double blind procedure'/exp OR 'crossover procedure'/exp OR 'placebo'/exp OR 'prospective study'/exp OR rct:ab,ti OR random*:ab,ti OR 'single blind':ab,ti OR 'double blind':ab,ti OR 'randomised controlled trial':ab,ti OR 'randomized controlled trial'/exp OR placebo*:ab,ti)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	649
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 75 resultaten; Embase: 98 resultaten; ontdubbeld: 112 resultaten)
Uitgangsvraag	Is digitale psychologische behandeling (I) (vergeleken met geen behandeling, gebruikelijke zorg of fysieke psychologische behandeling; C) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis in de eerste lijn (P)? – search SR's
Zoekdatum	30-01-2023

Database	PubMed (102 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospital*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Telemedicine"[mj] OR "Telenursing"[mj] OR "Telemetry"[mj] OR "Videoconferencing"[mj] OR "User-Computer Interface"[mj] OR "Multimedia"[mj] OR "Cell phone"[mj] OR "Cell Phone Use"[mj] OR "Public health informatics"[mj] OR "Medical informatics"[mj] OR "Nursing informatics"[mj] OR "Computers, handheld"[mj] OR "Mobile Applications"[mj] OR "Internet"[mj] OR "Patient Portals"[mj] OR econsult*[tiab] OR e-consult*[tiab] OR edianos*[tiab] OR e-diagnos*[tiab] OR mobile-health*[tiab] OR mhealth*[tiab] OR m-health*[tiab] OR telehealth*[tiab] OR tele-health[tiab] OR remote-consult*[tiab] OR teleconsult*[tiab] OR tele-consult*[tiab] OR video-consult*[tiab] OR videoconsult*[tiab] OR telenursing[tiab] OR tele-nursing[tiab] OR telediagnos*[tiab] OR tele-diagnos*[tiab] OR telemedic*[tiab] OR tele-medic*[tiab] OR telemonitor*[tiab] OR tele-monitor*[tiab] OR ehealth*[tiab] OR e-health*[tiab] OR telecare[tiab] OR tele-care[tiab] OR digital-health[tiab] OR digital-intervention*[tiab] OR app[tiab] OR apps[tiab] OR smartphone*[tiab] OR phone-app*[tiab] OR telephone-app*[tiab] OR phone-based[tiab] OR mobile-app*[tiab] OR mobile-technolog*[tiab] OR health-technolog*[tiab] OR health-app*[tiab] OR internet*[tiab] OR world-wide-web*[tiab] OR website*[tiab] OR webportal*[tiab] OR web-portal*[tiab] OR web-based[tiab] OR webbased[tiab] OR patient-portal*[tiab] OR ipad[tiab] OR ipads[tiab] OR i-pad*[tiab] OR ussd[tiab] OR pda[tiab] OR laptop*[tiab] OR palmtop*[tiab] OR palm-top*[tiab] OR telecounsel*[tiab] OR tele-counsel*[tiab] OR remote-counsel*[tiab] OR remote-care[tiab] OR distance-consult*[tiab] OR distance-counsel*[tiab] OR interactive-voice-response*[tiab] OR chatbot*[tiab] OR chat*[ti] OR multimedia[tiab] OR iphone*[tiab] OR i-phone*[tiab] OR android[tiab] OR game[tiab] OR games[tiab] OR gaming[tiab] OR gamification[tiab] OR whatsapp*[tiab] OR e-coach*[tiab] OR ecoach*[tiab] OR wearable*[tiab] OR social-media[tiab] OR online-social-network*[tiab] OR facebook[tiab] OR exergam*[tiab] OR serious-gam*[tiab] OR personal-health-record*[tiab] OR personal-electronic-health-record*[tiab] OR pEHR[tiab] OR remote[ti] OR digital*[ti] OR blended-care[ti] OR online-intervention*[tiab] OR iCBT[tiab] OR online-therap*[tiab]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Meta-Analysis" [Publication Type] OR "Meta-Analysis as Topic"[Mesh] OR metaanaly*[tiab] OR meta-analy*[tiab] OR metanaly*[tiab] OR "Systematic Review" [Publication Type] OR systematic[sb] OR "Cochrane Database Syst Rev"[Journal] OR prisma[tiab] OR preferred reporting items[tiab] OR prospero[tiab] OR ((systemati*[ti] OR scoping[ti] OR umbrella[ti] OR structured literature[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti])) OR systematic review*[tiab] OR scoping review*[tiab] OR umbrella review*[tiab] OR structured literature review*[tiab] OR systematic qualitative review*[tiab] OR systematic quantitative review*[tiab] OR systematic search and review[tiab] OR systematized review[tiab] OR systematised review[tiab] OR systemic review[tiab] OR systematic literature review*[tiab] OR systematic integrative literature review*[tiab] OR systematically review*[tiab] OR scoping literature review*[tiab] OR systematic critical review[tiab] OR systematic integrative review*[tiab] OR systematic evidence review[tiab] OR Systematic

	integrative literature review*[tiab] OR Systematic mixed studies review*[tiab] OR Systematized literature review*[tiab] OR Systematic overview*[tiab] OR Systematic narrative review*[tiab] OR ((systemati*[tiab] OR literature[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR structured[tiab] OR comprehensive*[tiab] OR systemic*[tiab]) AND search*[tiab]) OR (Literature[ti] AND review[ti] AND (database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR search*[tiab])) OR ((data extraction[tiab] OR data source*[tiab]) AND study selection[tiab]) OR (search strategy[tiab] AND selection criteria[tiab]) OR (data source*[tiab] AND data synthesis[tiab]) OR medline[tiab] OR pubmed[tiab] OR embase[tiab] OR Cochrane[tiab] OR ((critical[ti] OR rapid[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti] OR synthes*[ti])) OR (((critical*[tiab] OR rapid*[tiab]) AND (review*[tiab] OR overview*[tiab] OR synthes*[tiab]) AND (search*[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab]))) OR metasynthes*[tiab] OR meta-synthes*[tiab])
Database	Embase (97 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first-line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('telehealth'/exp OR 'telemetry'/exp OR 'videoconferencing'/exp OR 'computer interface'/exp OR 'multimedia'/exp OR 'mobile phone'/exp OR 'cell phone use'/exp OR 'medical informatics'/exp OR 'nursing informatics'/exp OR 'personal digital assistant'/exp OR 'mobile application'/exp OR 'Internet'/exp OR econsult*:ab,ti,kw OR e-consult*:ab,ti,kw OR edianos*:ab,ti,kw OR e-diagnos*:ab,ti,kw OR mobile-health*:ab,ti,kw OR mhealth*:ab,ti,kw OR m-health*:ab,ti,kw OR telehealth*:ab,ti,kw OR tele-health:ab,ti,kw OR remote-consult*:ab,ti,kw OR teleconsult*:ab,ti,kw OR tele-consult*:ab,ti,kw OR video-consult*:ab,ti,kw OR videoconsult*:ab,ti,kw OR telenursing:ab,ti,kw OR tele-nursing:ab,ti,kw OR telediagnos*:ab,ti,kw OR tele-diagnos*:ab,ti,kw OR telemedic*:ab,ti,kw OR tele-medic*:ab,ti,kw OR telemonitor*:ab,ti,kw OR tele-monitor*:ab,ti,kw OR ehealth*:ab,ti,kw OR e-health*:ab,ti,kw OR telecare:ab,ti,kw OR tele-care:ab,ti,kw OR digital-health:ab,ti,kw OR digital-intervention*:ab,ti,kw OR app:ab,ti,kw OR apps:ab,ti,kw OR smartphone*:ab,ti,kw OR phone-app*:ab,ti,kw OR telephone-app*:ab,ti,kw OR mobile-app*:ab,ti,kw OR mobile-technolog*:ab,ti,kw OR health-technolog*:ab,ti,kw OR health-app*:ab,ti,kw OR internet*:ab,ti,kw OR world-wide-web*:ab,ti,kw OR website*:ab,ti,kw OR webportal*:ab,ti,kw OR web-portal*:ab,ti,kw OR patient-portal*:ab,ti,kw OR ipad:ab,ti,kw OR ipads:ab,ti,kw OR i-pad*:ab,ti,kw OR ussd:ab,ti,kw OR pda:ab,ti,kw OR laptop*:ab,ti,kw OR palmtop*:ab,ti,kw OR palm-top*:ab,ti,kw OR telecounsel*:ab,ti,kw OR tele-counsel*:ab,ti,kw OR remote-counsel*:ab,ti,kw OR remote-care:ab,ti,kw OR distance-consult*:ab,ti,kw OR distance-counsel*:ab,ti,kw OR patient-monitoring:ab,ti,kw OR interactive-voice-response*:ab,ti,kw OR multimedia:ab,ti,kw OR iphone*:ab,ti,kw OR i-phone*:ab,ti,kw OR android:ab,ti,kw OR game:ab,ti,kw OR games:ab,ti,kw OR gaming:ab,ti,kw OR gamification:ab,ti,kw OR whatsapp*:ab,ti,kw OR e-coach*:ab,ti,kw OR ecoach*:ab,ti,kw OR wearable*:ab,ti,kw OR social-media:ab,ti,kw OR online-social-network*:ab,ti,kw OR facebook:ab,ti,kw OR exergam*:ab,ti,kw OR serious-gam*:ab,ti,kw OR personal-health-record*:ab,ti,kw OR personal-electronic-health-record*:ab,ti,kw OR

	pEHR:ab,ti,kw OR remote:ti,kw OR digital*:ti,kw OR blended-care:ab,ti,kw OR online-intervention*:ab,ti,kw OR iCBT:ab,ti,kw OR online-therap*:ab,ti,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('meta analysis'/exp OR 'meta analysis (topic)'/exp OR metaanaly*:ti,ab OR 'meta analy*:ti,ab OR metanaly*:ti,ab OR 'systematic review'/de OR 'cochrane database of systematic reviews'/jt OR prisma:ti,ab OR prospero:ti,ab OR (((systemati* OR scoping OR umbrella OR 'structured literature') NEAR/3 (review* OR overview*)):ti,ab) OR ((systemic* NEAR/1 review*):ti,ab) OR (((systemati* OR literature OR database* OR 'data base*') NEAR/10 search*):ti,ab) OR (((structured OR comprehensive* OR systemic*) NEAR/3 search*):ti,ab) OR (((literature NEAR/3 review*):ti,ab) AND (search*:ti,ab OR database*:ti,ab OR 'data base*':ti,ab)) OR (('data extraction':ti,ab OR 'data source*':ti,ab) AND 'study selection':ti,ab) OR ('search strategy':ti,ab AND 'selection criteria':ti,ab) OR ('data source*':ti,ab AND 'data synthesis':ti,ab) OR medline:ab OR pubmed:ab OR embase:ab OR cochrane:ab OR (((critical OR rapid) NEAR/2 (review* OR overview* OR synthes*)):ti) OR (((critical* OR rapid*) NEAR/3 (review* OR overview* OR synthes*)):ab) AND (search*:ab OR database*:ab OR 'data base*':ab)) OR metasynthes*:ti,ab OR 'meta synthes*':ti,ab)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	132
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 33 resultaten; Embase: 33 resultaten; ontdubbeld: 44 resultaten)

Uitgangsvraag	Is digitale psychologische behandeling (I) (vergeleken met geen behandeling, gebruikelijke zorg of fysieke psychologische behandeling; C) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis in de eerste lijn (P)? – search RCT's
Zoekdatum	30-01-2023
Database	PubMed (348 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospital*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Telemedicine"[mj] OR "Telenursing"[mj] OR "Telemetry"[mj] OR "Videoconferencing"[mj] OR "User-Computer Interface"[mj] OR "Multimedia"[mj] OR "Cell phone"[mj] OR "Cell Phone Use"[mj] OR "Public health informatics"[mj] OR "Medical informatics"[mj] OR "Nursing informatics"[mj] OR "Computers, handheld"[mj] OR "Mobile Applications"[mj] OR "Internet"[mj] OR "Patient Portals"[mj] OR econsult*[tiab] OR e-consult*[tiab] OR edianos*[tiab] OR e-diagnos*[tiab] OR mobile-health*[tiab] OR mhealth*[tiab] OR m-health*[tiab] OR telehealth*[tiab] OR tele-health[tiab] OR remote-consult*[tiab] OR teleconsult*[tiab] OR tele-consult*[tiab] OR video-consult*[tiab] OR videoconsult*[tiab] OR telenursing[tiab] OR tele-nursing[tiab] OR telediagnos*[tiab] OR tele-diagnos*[tiab] OR telemedic*[tiab] OR tele-medic*[tiab] OR telemonitor*[tiab] OR tele-monitor*[tiab] OR ehealth*[tiab] OR e-health*[tiab] OR telecare[tiab] OR tele-care[tiab] OR

	digital-health[tiab] OR digital-intervention*[tiab] OR app[tiab] OR apps[tiab] OR smartphone*[tiab] OR phone-app*[tiab] OR telephone-app*[tiab] OR phone-based[tiab] OR mobile-app*[tiab] OR mobile-technolog*[tiab] OR health-technolog*[tiab] OR health-app*[tiab] OR internet*[tiab] OR world-wide-web*[tiab] OR website*[tiab] OR webportal*[tiab] OR web-portal*[tiab] OR web-based[tiab] OR webbased[tiab] OR patient-portal*[tiab] OR ipad[tiab] OR ipads[tiab] OR i-pad*[tiab] OR ussd[tiab] OR pda[tiab] OR laptop*[tiab] OR palmtop*[tiab] OR palm-top*[tiab] OR telecounsel*[tiab] OR tele-counsel*[tiab] OR remote-counsel*[tiab] OR remote-care[tiab] OR distance-consult*[tiab] OR distance-counsel*[tiab] OR interactive-voice-response*[tiab] OR chatbot*[tiab] OR chat*[ti] OR multimedia[tiab] OR iphone*[tiab] OR i-phone*[tiab] OR android[tiab] OR game[tiab] OR games[tiab] OR gaming[tiab] OR gamification[tiab] OR whatsapp*[tiab] OR e-coach*[tiab] OR ecoach*[tiab] OR wearable*[tiab] OR social-media[tiab] OR online-social-network*[tiab] OR facebook[tiab] OR exergam*[tiab] OR serious-gam*[tiab] OR personal-health-record*[tiab] OR personal-electronic-health-record*[tiab] OR pEHR[tiab] OR remote[ti] OR digital*[ti] OR blended-care[ti] OR online-intervention*[tiab] OR iCBT[tiab] OR online-therap*[tiab]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Randomized Controlled Trial"[pt] OR ((random*[tiab] AND (controlled[tiab] OR control[tiab] OR placebo[tiab] OR versus[tiab] OR vs[tiab] OR group[tiab] OR groups[tiab] OR comparison[tiab] OR compared[tiab] OR arm[tiab] OR arms[tiab] OR crossover[tiab] OR cross-over[tiab]) AND (trial[tiab] OR study[tiab])) OR ((single[tiab] OR double[tiab] OR triple[tiab]) AND (masked[tiab] OR blind*[tiab]))))
Database	Embase (364 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR (((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 disorder*):ab,ti,kw) OR ((general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw) OR ((social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw) OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR 'general practi*':ab,ti,kw OR 'primary health care':ab,ti,kw OR 'primary healthcare':ab,ti,kw OR 'primary care':ab,ti,kw OR 'family doctor*':ab,ti,kw OR 'family physician*':ab,ti,kw OR 'family practi*':ab,ti,kw OR 'family medicine':ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospital*:ab,ti,kw OR 'pre hospital*':ab,ti,kw OR 'out of hospital':ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR 'non hospital*':ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR 'out patient*':ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR 'population based':ab,ti,kw OR 'general population':ab,ti,kw OR 'ambulant population':ab,ti,kw OR 'home care*':ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR 'first line':ab,ti,kw OR 'first stage':ab,ti,kw OR 'second line':ab,ti,kw OR 'second stage':ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('telehealth'/exp OR 'telemetry'/exp OR 'videoconferencing'/exp OR 'computer interface'/exp OR 'multimedia'/exp OR 'mobile phone'/exp OR 'cell phone use'/exp OR 'medical informatics'/exp OR 'nursing informatics'/exp OR 'personal digital assistant'/exp OR 'mobile application'/exp OR 'internet'/exp OR econsult*:ab,ti,kw OR 'e consult*':ab,ti,kw OR edignos*:ab,ti,kw OR 'e diagnos*':ab,ti,kw OR 'mobile health*':ab,ti,kw OR mhealth*:ab,ti,kw OR 'm health*':ab,ti,kw OR telehealth*:ab,ti,kw OR 'tele health':ab,ti,kw OR 'remote consult*':ab,ti,kw OR teleconsult*:ab,ti,kw OR 'tele consult*':ab,ti,kw OR 'video consult*':ab,ti,kw OR videoconsult*:ab,ti,kw OR telenursing:ab,ti,kw OR 'tele nursing':ab,ti,kw OR telediagnos*:ab,ti,kw OR 'tele diagnos*':ab,ti,kw OR telemedic*:ab,ti,kw OR 'tele medic*':ab,ti,kw OR telemonitor*:ab,ti,kw OR 'tele monitor*':ab,ti,kw OR ehealth*:ab,ti,kw OR 'e health*':ab,ti,kw OR telecare:ab,ti,kw OR 'tele care':ab,ti,kw OR 'digital health':ab,ti,kw OR 'digital intervention*':ab,ti,kw OR app:ab,ti,kw OR apps:ab,ti,kw OR smartphone*:ab,ti,kw OR 'phone app*':ab,ti,kw OR 'telephone app*':ab,ti,kw OR 'mobile app*':ab,ti,kw OR 'mobile technolog*':ab,ti,kw OR 'health technolog*':ab,ti,kw OR 'health app*':ab,ti,kw OR internet*:ab,ti,kw OR 'world wide web*':ab,ti,kw OR website*:ab,ti,kw OR webportal*:ab,ti,kw OR 'web portal*':ab,ti,kw OR 'patient portal*':ab,ti,kw OR ipad:ab,ti,kw

	OR ipads:ab,ti,kw OR 'i pad*':ab,ti,kw OR ussd:ab,ti,kw OR pda:ab,ti,kw OR laptop*:ab,ti,kw OR palmtop*:ab,ti,kw OR 'palm top*':ab,ti,kw OR telecounsel*:ab,ti,kw OR 'tele counsel*':ab,ti,kw OR 'remote counsel*':ab,ti,kw OR 'remote care':ab,ti,kw OR 'distance consult*':ab,ti,kw OR 'distance counsel*':ab,ti,kw OR 'patient monitoring':ab,ti,kw OR 'interactive voice response*':ab,ti,kw OR multimedia:ab,ti,kw OR iphone*:ab,ti,kw OR 'i phone*':ab,ti,kw OR android:ab,ti,kw OR game:ab,ti,kw OR games:ab,ti,kw OR gaming:ab,ti,kw OR gamification:ab,ti,kw OR whatsapp*:ab,ti,kw OR 'e coach*':ab,ti,kw OR ecoach*:ab,ti,kw OR wearable*:ab,ti,kw OR 'social media':ab,ti,kw OR 'online social network*':ab,ti,kw OR facebook:ab,ti,kw OR exergam*:ab,ti,kw OR 'serious gam*':ab,ti,kw OR 'personal health record*':ab,ti,kw OR 'personal electronic health record*':ab,ti,kw OR pehr:ab,ti,kw OR remote:ti,kw OR digital*:ti,kw OR 'blended care':ab,ti,kw OR 'online intervention*':ab,ti,kw OR icbt:ab,ti,kw OR 'online therap*':ab,ti,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('clinical trial'/exp OR 'randomization'/exp OR 'single blind procedure'/exp OR 'double blind procedure'/exp OR 'crossover procedure'/exp OR 'placebo'/exp OR 'prospective study'/exp OR rct:ab,ti OR random*:ab,ti OR 'single blind':ab,ti OR 'double blind':ab,ti OR 'randomised controlled trial':ab,ti OR 'randomized controlled trial'/exp OR placebo*:ab,ti)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	425
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 99 resultaten; Embase: 112 resultaten; ontdubbeld: 145 resultaten)

Uitgangsvraag	Zijn antidepressiva (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)? Welke SSRI's of SNRI's (I) zijn voorkeursmiddelen voor patiënten met een angststoornis in de huisartsenpraktijk (P)? Search SR's
Zoekdatum	16-12-2022
Database	PubMed (89 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospita*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Citalopram"[Mesh] OR citalopram[tiab] OR cytalopram[tiab] OR cipramil[tiab] OR escitalopram[tiab] OR seropram[tiab] OR celexa[tiab] OR lexapro[tiab] OR ciprallex[tiab] OR esciprex[tiab] OR premaxlex[tiab] OR prilect[tiab] OR seroplex[tiab] OR siprallex[tiab] OR zecidec[tiab] OR zocital[tiab] OR acelopam[tiab] OR adeprenal[tiab] OR "Duloxetine Hydrochloride"[Mh] OR duloxetine[tiab] OR cymbalta[tiab] OR "Venlafaxine Hydrochloride"[Mh] OR venlafaxine[tiab] OR effexor[tiab] OR efexor[tiab] OR trevilor[tiab] OR vandral[tiab] OR efexor[tiab] OR dobupal[tiab] OR "Paroxetine"[Mh] OR paroxetine[tiab] OR aropax[tiab] OR serotax[tiab] OR seroxat[tiab] OR paxil[tiab] OR "Sertraline"[Mesh] OR

	sertraline[tiab] OR zoloft[tiab] OR altruline[tiab] OR lustral[tiab] OR aremis[tiab] OR besitrane[tiab] OR sealdin[tiab] OR gladem[tiab] OR "Imipramine"[Mh] OR imipramin*[tiab] OR imizin[tiab] OR tofranil[tiab] OR janimin*[tiab] OR melipramin*[tiab] OR pryleugan[tiab] OR "Clomipramine"[Mh] OR clomipramin*[tiab] OR chlomipramin*[tiab] OR chloripramin*[tiab] OR hydiphen[tiab] OR anafranil[tiab] OR "Selective Serotonin Reuptake Inhibitors"[Mj] OR "Serotonin and Noradrenaline Reuptake Inhibitors"[Mj] OR "Antidepressive Agents"[Mj] OR ((serotonin[ti] OR noradrenaline[ti] OR histamine[ti] OR H1[ti] OR adrenergic[ti]) AND (inhibit*[ti] OR antagonist*[ti])) OR SSRI[ti] OR tricyclic[ti] OR antidepress*[ti] OR anti-depress*[ti]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Meta-Analysis" [Publication Type] OR "Meta-Analysis as Topic"[Mesh] OR metaanaly*[tiab] OR meta-analy*[tiab] OR metanaly*[tiab] OR "Systematic Review" [Publication Type] OR systematic[sb] OR "Cochrane Database Syst Rev"[Journal] OR prisma[tiab] OR preferred reporting items[tiab] OR prospero[tiab] OR ((systemati*[ti] OR scoping[ti] OR umbrella[ti] OR structured literature[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti])) OR systematic review*[tiab] OR scoping review*[tiab] OR umbrella review*[tiab] OR structured literature review*[tiab] OR systematic qualitative review*[tiab] OR systematic quantitative review*[tiab] OR systematic search and review[tiab] OR systematized review[tiab] OR systematised review[tiab] OR systemic review[tiab] OR systematic literature review*[tiab] OR systematic integrative literature review*[tiab] OR systematically review*[tiab] OR scoping literature review*[tiab] OR systematic critical review[tiab] OR systematic integrative review*[tiab] OR systematic evidence review[tiab] OR Systematic integrative literature review*[tiab] OR Systematic mixed studies review*[tiab] OR Systematized literature review*[tiab] OR Systematic overview*[tiab] OR Systematic narrative review*[tiab] OR ((systemati*[tiab] OR literature[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR structured[tiab] OR comprehensive*[tiab] OR systemic*[tiab]) AND search*[tiab]) OR (Literature[ti] AND review[ti] AND (database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR search*[tiab])) OR ((data extraction[tiab] OR data source*[tiab]) AND study selection[tiab]) OR (search strategy[tiab] AND selection criteria[tiab]) OR (data source*[tiab] AND data synthesis[tiab]) OR medline[tiab] OR pubmed[tiab] OR embase[tiab] OR Cochrane[tiab] OR ((critical[ti] OR rapid[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti] OR syntheses*[ti])) OR (((critical*[tiab] OR rapid*[tiab]) AND (review*[tiab] OR overview*[tiab] OR syntheses*[tiab]) AND (search*[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab])))) OR metasyntheses*[tiab] OR meta-syntheses*[tiab])
Database	Embase (119 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first-line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('citalopram'/exp OR 'escitalopram'/exp OR citalopram:ab,ti,kw OR cytalopram:ab,ti,kw OR cipramil:ab,ti,kw OR escitalopram:ab,ti,kw OR seropram:ab,ti,kw OR celexa:ab,ti,kw OR lexapro:ab,ti,kw OR cipralex:ab,ti,kw OR esciprex:ab,ti,kw OR premaxex:ab,ti,kw OR

	prilect:ab,ti,kw OR seroplex:ab,ti,kw OR siprallex:ab,ti,kw OR zecidec:ab,ti,kw OR zocital:ab,ti,kw OR acelopam:ab,ti,kw OR adeprenal:ab,ti,kw OR 'duloxetine'/exp OR duloxetine:ab,ti,kw OR cymbalta:ab,ti,kw OR 'venlafaxine'/exp OR venlafaxine:ab,ti,kw OR effexor:ab,ti,kw OR trevilor:ab,ti,kw OR vandral:ab,ti,kw OR effexor:ab,ti,kw OR efexor:ab,ti,kw OR dobupal:ab,ti,kw OR 'paroxetine'/exp OR paroxetine:ab,ti,kw OR aropax:ab,ti,kw OR serotax:ab,ti,kw OR seoxat:ab,ti,kw OR paxil:ab,ti,kw OR 'sertraline'/exp OR sertraline:ab,ti,kw OR zolof:ab,ti,kw OR altruline:ab,ti,kw OR lustral:ab,ti,kw OR aremis:ab,ti,kw OR besitrax:ab,ti,kw OR sealdin:ab,ti,kw OR gladem:ab,ti,kw OR 'imipramine'/exp OR imipramin*:ab,ti,kw OR imizin:ab,ti,kw OR tofranil:ab,ti,kw OR janimin*:ab,ti,kw OR melipramin*:ab,ti,kw OR pryleugan:ab,ti,kw OR 'clomipramine'/exp OR clomipramin*:ab,ti,kw OR chlomidipramin*:ab,ti,kw OR chloripramin*:ab,ti,kw OR hydiphen:ab,ti,kw OR anafranil:ab,ti,kw OR 'serotonin uptake inhibitor'/mj OR 'serotonin noradrenalin reuptake inhibitor'/mj OR 'antidepressant agent'/mj OR ((serotonin:ti,kw OR noradrenaline:ti,kw OR histamine:ti,kw OR H1:ti,kw OR adrenergic:ti,kw) AND (inhibit*:ti,kw OR antagonist*:ti,kw)) OR SSRI:ti,kw OR tricyclic:ti,kw OR antidepress*:ti,kw OR anti-depress*:ti,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('meta analysis'/exp OR 'meta analysis (topic)'/exp OR metaanaly*:ti,ab OR 'meta analy*':ti,ab OR metanaly*:ti,ab OR 'systematic review'/de OR 'cochrane database of systematic reviews'/jt OR prisma:ti,ab OR prospero:ti,ab OR (((systemati* OR scoping OR umbrella OR 'structured literature') NEAR/3 (review* OR overview*)):ti,ab) OR ((systemic* NEAR/1 review*):ti,ab) OR (((systemati* OR literature OR database* OR 'data base*') NEAR/10 search*):ti,ab) OR (((structured OR comprehensive* OR systemic*) NEAR/3 search*):ti,ab) OR (((literature NEAR/3 review*):ti,ab) AND (search*:ti,ab OR database*:ti,ab OR 'data base*':ti,ab)) OR (('data extraction':ti,ab OR 'data source*':ti,ab) AND 'study selection':ti,ab) OR ('search strategy':ti,ab AND 'selection criteria':ti,ab) OR ('data source*':ti,ab AND 'data synthesis':ti,ab) OR medline:ab OR pubmed:ab OR embase:ab OR cochrane:ab OR (((critical OR rapid) NEAR/2 (review* OR overview* OR syntheses*)):ti) OR (((critical* OR rapid*) NEAR/3 (review* OR overview* OR syntheses*)):ab) AND (search*:ab OR database*:ab OR 'data base*':ab) OR metasyntheses*:ti,ab OR 'meta syntheses*':ti,ab)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	160
Eindsearch	21-11-2024 (PubMed: 14 resultaten; Embase: 29 resultaten; ontdubbeld: 34 resultaten)

Uitgangsvraag	Zijn antidepressiva (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)? Welke SSRI's of SNRI's (I) zijn voorkeursmiddelen voor patiënten met een angststoornis in de huisartsenpraktijk (P)? Search RCT's
Zoekdatum	16-12-2022
Database	PubMed (160 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospital*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR

	non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Citalopram"[Mesh] OR citalopram[tiab] OR cytalopram[tiab] OR cipramil[tiab] OR escitalopram[tiab] OR seropram[tiab] OR celexa[tiab] OR lexapro[tiab] OR cipralex[tiab] OR esciprex[tiab] OR premaxex[tiab] OR prilect[tiab] OR seroplex[tiab] OR sipralex[tiab] OR zecidec[tiab] OR zocital[tiab] OR acelopam[tiab] OR adeprenal[tiab] OR "Duloxetine Hydrochloride"[Mh] OR duloxetine[tiab] OR cymbalta[tiab] OR "Venlafaxine Hydrochloride"[Mh] OR venlafaxine[tiab] OR effexor[tiab] OR efexor[tiab] OR trevilor[tiab] OR vandral[tiab] OR efexor[tiab] OR dobupal[tiab] OR "Paroxetine"[Mh] OR paroxetine[tiab] OR aropax[tiab] OR serotax[tiab] OR seroxat[tiab] OR paxil[tiab] OR "Sertraline"[Mesh] OR sertraline[tiab] OR zolof[tiab] OR altruline[tiab] OR lustral[tiab] OR aremis[tiab] OR besitrax[tiab] OR sealdin[tiab] OR gladem[tiab] OR "Imipramine"[Mh] OR imipramin*[tiab] OR imizin[tiab] OR tofranil[tiab] OR janimin*[tiab] OR melipramin*[tiab] OR pryleun[tiab] OR "Clomipramine"[Mh] OR clomipramin*[tiab] OR chlomipramin*[tiab] OR chloripramin*[tiab] OR hydiphen[tiab] OR anafranil[tiab] OR "Selective Serotonin Reuptake Inhibitors"[Mj] OR "Serotonin and Noradrenaline Reuptake Inhibitors"[Mj] OR "Antidepressive Agents"[Mj] OR ((serotonin[ti] OR noradrenaline[ti] OR histamine[ti] OR H1[ti] OR adrenergic[ti]) AND (inhibit*[ti] OR antagonist*[ti])) OR SSRI[ti] OR tricyclic[ti] OR antidepress*[ti] OR anti-depress*[ti]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Randomized Controlled Trial"[pt] OR ((random*[tiab] AND (controlled[tiab] OR control[tiab] OR placebo[tiab] OR versus[tiab] OR vs[tiab] OR group[tiab] OR groups[tiab] OR comparison[tiab] OR compared[tiab] OR arm[tiab] OR arms[tiab] OR crossover[tiab] OR cross-over[tiab]) AND (trial[tiab] OR study[tiab]))) OR ((single[tiab] OR double[tiab] OR triple[tiab]) AND (masked[tiab] OR blind*[tiab])))
Database	Embase (279 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospita*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first-line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('citalopram'/exp OR 'escitalopram'/exp OR citalopram:ab,ti,kw OR cytalopram:ab,ti,kw OR cipramil:ab,ti,kw OR escitalopram:ab,ti,kw OR seropram:ab,ti,kw OR celexa:ab,ti,kw OR lexapro:ab,ti,kw OR cipralex:ab,ti,kw OR esciprex:ab,ti,kw OR premaxex:ab,ti,kw OR prilect:ab,ti,kw OR seroplex:ab,ti,kw OR sipralex:ab,ti,kw OR zecidec:ab,ti,kw OR zocital:ab,ti,kw OR acelopam:ab,ti,kw OR adeprenal:ab,ti,kw OR 'duloxetine'/exp OR duloxetine:ab,ti,kw OR cymbalta:ab,ti,kw OR 'venlafaxine'/exp OR venlafaxine:ab,ti,kw OR effexor:ab,ti,kw OR trevilor:ab,ti,kw OR vandral:ab,ti,kw OR effexor:ab,ti,kw OR efexor:ab,ti,kw OR dobupal:ab,ti,kw OR 'paroxetine'/exp OR paroxetine:ab,ti,kw OR aropax:ab,ti,kw OR serotax:ab,ti,kw OR seoxat:ab,ti,kw OR paxil:ab,ti,kw OR 'sertraline'/exp OR sertraline:ab,ti,kw OR zolof:ab,ti,kw OR altruline:ab,ti,kw OR lustral:ab,ti,kw OR

	aremis:ab,ti,kw OR besitrans:ab,ti,kw OR sealdin:ab,ti,kw OR gladem:ab,ti,kw OR 'imipramine'/exp OR imipramin*:ab,ti,kw OR imizin:ab,ti,kw OR tofranil:ab,ti,kw OR janimin*:ab,ti,kw OR melipramin*:ab,ti,kw OR pryleun:ab,ti,kw OR 'clomipramine'/exp OR clomipramin*:ab,ti,kw OR chlomipramin*:ab,ti,kw OR chloripramin*:ab,ti,kw OR hydiphen:ab,ti,kw OR anafranil:ab,ti,kw OR 'serotonin uptake inhibitor'/mj OR 'serotonin noradrenalin reuptake inhibitor'/mj OR 'antidepressant agent'/mj OR ((serotonin:ti,kw OR noradrenalin:ti,kw OR histamine:ti,kw OR H1:ti,kw OR adrenergic:ti,kw) AND (inhibit*:ti,kw OR antagonist*:ti,kw)) OR SSRI:ti,kw OR tricyclic:ti,kw OR antidepress*:ti,kw OR anti-depress*:ti,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('clinical trial'/exp OR 'randomization'/exp OR 'single blind procedure'/exp OR 'double blind procedure'/exp OR 'crossover procedure'/exp OR 'placebo'/exp OR 'prospective study'/exp OR rct:ab,ti OR random*:ab,ti OR 'single blind':ab,ti OR 'double blind':ab,ti OR 'randomised controlled trial':ab,ti OR 'randomized controlled trial'/exp OR placebo*:ab,ti)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	339
Eindsearch	21-11-2024 (PubMed: 13 resultaten; Embase: 28 resultaten; ontdubbeld: 32 resultaten)

Uitgangsvraag	Is buspiron (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)? – search SR's
Zoekdatum	08-03-2023
Database	PubMed (16 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospita*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Buspirone"[Mesh] OR buspiron*[tiab] OR busp[tiab] OR buspar[tiab] OR bespar[tiab]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Meta-Analysis" [Publication Type] OR "Meta-Analysis as Topic"[Mesh] OR metaanaly*[tiab] OR meta-analy*[tiab] OR metanaly*[tiab] OR "Systematic Review" [Publication Type] OR systematic[sb] OR "Cochrane Database Syst Rev"[Journal] OR prisma[tiab] OR preferred reporting items[tiab] OR prospero[tiab] OR ((systemati*[ti] OR scoping[ti] OR umbrella[ti] OR structured literature[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti])) OR systematic review*[tiab] OR scoping review*[tiab] OR umbrella review*[tiab] OR structured literature review*[tiab] OR systematic qualitative review*[tiab] OR systematic quantitative review*[tiab] OR systematic search and review[tiab] OR systematized

	review[tiab] OR systematised review[tiab] OR systemic review[tiab] OR systematic literature review*[tiab] OR systematic integrative literature review*[tiab] OR systematically review*[tiab] OR scoping literature review*[tiab] OR systematic critical review[tiab] OR systematic integrative review*[tiab] OR systematic evidence review[tiab] OR Systematic integrative literature review*[tiab] OR Systematic mixed studies review*[tiab] OR Systematized literature review*[tiab] OR Systematic overview*[tiab] OR Systematic narrative review*[tiab] OR ((systemati*[tiab] OR literature[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR structured[tiab] OR comprehensive*[tiab] OR systemic*[tiab])) AND search*[tiab]) OR (Literature[ti] AND review[ti] AND (database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR search*[tiab])) OR ((data extraction[tiab] OR data source*[tiab]) AND study selection[tiab]) OR (search strategy[tiab] AND selection criteria[tiab]) OR (data source*[tiab] AND data synthesis[tiab]) OR medline[tiab] OR pubmed[tiab] OR embase[tiab] OR Cochrane[tiab] OR ((critical[ti] OR rapid[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti] OR synthes*[ti])) OR (((critical*[tiab] OR rapid*[tiab]) AND (review*[tiab] OR overview*[tiab] OR synthes*[tiab]) AND (search*[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab])) OR metasynthes*[tiab] OR meta-synthes*[tiab])
Database	Embase (37 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospital*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first-line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('buspiron'/exp OR buspiron*:ti,ab,kw OR busp:ti,ab,kw OR buspar:ti,ab,kw OR bespar:ti,ab,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('meta analysis'/exp OR 'meta analysis (topic)'/exp OR metaanaly*:ti,ab OR 'meta analy*':ti,ab OR metanaly*:ti,ab OR 'systematic review'/de OR 'cochrane database of systematic reviews'/jt OR prisma:ti,ab OR prospero:ti,ab OR (((systemati* OR scoping OR umbrella OR 'structured literature') NEAR/3 (review* OR overview*)):ti,ab) OR ((systemic* NEAR/1 review*):ti,ab) OR (((systemati* OR literature OR database* OR 'data base*') NEAR/10 search*):ti,ab) OR (((structured OR comprehensive* OR systemic*) NEAR/3 search*):ti,ab) OR (((literature NEAR/3 review*):ti,ab) AND (search*:ti,ab OR database*:ti,ab OR 'data base*':ti,ab)) OR (('data extraction':ti,ab OR 'data source*':ti,ab) AND 'study selection':ti,ab) OR ('search strategy':ti,ab AND 'selection criteria':ti,ab) OR ('data source*':ti,ab AND 'data synthesis':ti,ab) OR medline:ab OR pubmed:ab OR embase:ab OR cochrane:ab OR (((critical OR rapid) NEAR/2 (review* OR overview* OR synthes*)):ti) OR (((critical* OR rapid*) NEAR/3 (review* OR overview* OR synthes*)):ab) AND (search*:ab OR database*:ab OR 'data base*':ab) OR metasynthes*:ti,ab OR 'meta synthes*':ti,ab)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	37
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 2 resultaten; Embase: 8 resultaten; ontdubbeld: 8 resultaten)

Uitgangsvraag	Is buspiron (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)? – search RCT's
Zoekdatum	08-03-2023
Database	PubMed (4 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospita*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Buspirone"[Mesh] OR buspiron*[tiab] OR busp[tiab] OR buspar[tiab] OR bespar[tiab]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Randomized Controlled Trial"[pt] OR ((random*[tiab] AND (controlled[tiab] OR control[tiab] OR placebo[tiab] OR versus[tiab] OR vs[tiab] OR group[tiab] OR groups[tiab] OR comparison[tiab] OR compared[tiab] OR arm[tiab] OR arms[tiab] OR crossover[tiab] OR cross-over[tiab]) AND (trial[tiab] OR study[tiab]))) OR ((single[tiab] OR double[tiab] OR triple[tiab]) AND (masked[tiab] OR blind*[tiab]))))
Database	Embase (34 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (general* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first-line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('buspirone'/exp OR buspiron*:ti,ab,kw OR busp:ti,ab,kw OR buspar:ti,ab,kw OR bespar:ti,ab,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('clinical trial'/exp OR 'randomization'/exp OR 'single blind procedure'/exp OR 'double blind procedure'/exp OR 'crossover procedure'/exp OR 'placebo'/exp OR 'prospective study'/exp OR rct:ab,ti OR random*:ab,ti OR 'single blind':ab,ti OR 'double blind':ab,ti OR 'randomised controlled trial':ab,ti OR 'randomized controlled trial'/exp OR placebo*:ab,ti)

Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	35
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 0 resultaten; Embase: 1 resultaat; ontdubbeld: 1 resultaat)

Uitgangsvraag	Is gabapentine of pregabalin (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)? – search SR's
Zoekdatum	08-03-2023
Database	PubMed (21 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR prehospita*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant-population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first-stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Gabapentin"[Mesh] OR gabapentin*[tiab] OR neurontin[tiab] OR "Pregabalin"[Mesh] OR pregabalin*[tiab] OR lyrica[tiab]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Meta-Analysis" [Publication Type] OR "Meta-Analysis as Topic"[Mesh] OR metaanaly*[tiab] OR meta-analy*[tiab] OR metanaly*[tiab] OR "Systematic Review" [Publication Type] OR systematic[sb] OR "Cochrane Database Syst Rev"[Journal] OR prisma[tiab] OR preferred reporting items[tiab] OR prospero[tiab] OR ((systemati*[ti] OR scoping[ti] OR umbrella[ti] OR structured literature[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti])) OR systematic review*[tiab] OR scoping review*[tiab] OR umbrella review*[tiab] OR structured literature review*[tiab] OR systematic qualitative review*[tiab] OR systematic quantitative review*[tiab] OR systematic search and review[tiab] OR systematized review[tiab] OR systematised review[tiab] OR systemic review[tiab] OR systematic literature review*[tiab] OR systematic integrative literature review*[tiab] OR systematically review*[tiab] OR scoping literature review*[tiab] OR systematic critical review[tiab] OR systematic integrative review*[tiab] OR systematic evidence review[tiab] OR Systematic integrative literature review*[tiab] OR Systematic mixed studies review*[tiab] OR Systematized literature review*[tiab] OR Systematic overview*[tiab] OR Systematic narrative review*[tiab] OR ((systemati*[tiab] OR literature[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR structured[tiab] OR comprehensive*[tiab] OR systemic*[tiab]) AND search*[tiab]) OR (Literature[ti] AND review[ti] AND (database*[tiab] OR data-base*[tiab] OR search*[tiab])) OR ((data extraction[tiab] OR data source*[tiab]) AND study selection[tiab]) OR (search strategy[tiab] AND selection criteria[tiab]) OR (data source*[tiab] AND data synthesis[tiab]) OR medline[tiab] OR pubmed[tiab] OR embase[tiab] OR Cochrane[tiab] OR ((critical[ti] OR rapid[ti]) AND (review*[ti] OR overview*[ti] OR synthes*[ti])) OR (((critical*[tiab] OR rapid*[tiab]) AND (review*[tiab] OR overview*[tiab] OR synthes*[tiab]) AND (search*[tiab] OR database*[tiab] OR data-base*[tiab])))) OR metasynthes*[tiab] OR meta-synthes*[tiab])

Database	Embase (46 resultaten)
Zoektermen	('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (generali* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family-physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospita*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first-line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('gabapentin'/exp OR 'pregabalin'/exp OR gabapentin*:ti,ab,kw OR neurontin:ti,ab,kw OR pregabalin*:ti,ab,kw OR lyrica:ti,ab,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('meta analysis'/exp OR 'meta analysis (topic)'/exp OR metaanaly*:ti,ab OR 'meta analy*':ti,ab OR metanaly*:ti,ab OR 'systematic review'/de OR 'cochrane database of systematic reviews'/jt OR prisma:ti,ab OR prospero:ti,ab OR (((systemati* OR scoping OR umbrella OR 'structured literature') NEAR/3 (review* OR overview*)):ti,ab) OR ((systemic* NEAR/1 review*):ti,ab) OR (((systemati* OR literature OR database* OR 'data base*') NEAR/10 search*):ti,ab) OR (((structured OR comprehensive* OR systemic*) NEAR/3 search*):ti,ab) OR (((literature NEAR/3 review*):ti,ab) AND (search*:ti,ab OR database*:ti,ab OR 'data base*':ti,ab)) OR (('data extraction':ti,ab OR 'data source*':ti,ab) AND 'study selection':ti,ab) OR ('search strategy':ti,ab AND 'selection criteria':ti,ab) OR ('data source*':ti,ab AND 'data synthesis':ti,ab) OR medline:ab OR pubmed:ab OR embase:ab OR cochrane:ab OR (((critical OR rapid) NEAR/2 (review* OR overview* OR syntheses*)):ti) OR (((critical* OR rapid*) NEAR/3 (review* OR overview* OR syntheses*)):ab) AND (search*:ab OR database*:ab OR 'data base*':ab) OR metasynthes*:ti,ab OR 'meta syntheses*':ti,ab)
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	47
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 2 resultaten; Embase: 6 resultaten; ontdubbeld: 6 resultaten)

Uitgangsvraag	Is gabapentine of pregabalin (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)? – search RCT's
Zoekdatum	08-03-2023
Database	PubMed (18 resultaten)
Zoektermen	("Anxiety Disorders"[Mh] OR "anxiety disorder"[tiab:~3] OR "anxiety disorders"[tiab:~3] OR "generalized anxiety"[tiab:~3] OR "generalised anxiety"[tiab:~3] OR "panic disorder"[tiab:~3] OR "panic disorders"[tiab:~3] OR "phobic disorder"[tiab:~3] OR "phobic disorders"[tiab:~3] OR "social phobia"[tiab:~3] OR anxiety[ti] OR phob*[ti] OR panic[ti]) AND ("General Practice"[Mh] OR "Comprehensive Health Care"[Mh:NoExp] OR "Primary Health Care"[Mh] OR "Physicians, Primary Care"[Mh] OR "Physicians, Family"[Mh] OR "General Practitioners"[Mh] OR General-practi*[tiab] OR primary-health-care[tiab] OR primary-healthcare[tiab] OR primary-care[tiab] OR family-doctor*[tiab] OR family-physician*[tiab] OR family-practi*[tiab] OR family-medicine[tiab] OR "Outpatients"[Mh] OR

	<pre> prehospital*[tiab] OR pre-hospital*[tiab] OR out-of-hospital[tiab] OR nonhospital*[tiab] OR non-hospital*[tiab] OR outpatient*[tiab] OR out-patient*[tiab] OR ambulatory[tiab] OR communit*[tiab] OR population-based[tiab] OR general-population[tiab] OR ambulant- population[tiab] OR home-care*[tiab] OR homecare[tiab] OR first-line[tiab] OR first- stage[tiab] OR second-line[tiab] OR second-stage[tiab] OR initial*[tiab]) AND ("Gabapentin"[Mesh] OR gabapentin*[tiab] OR neurontin[tiab] OR "Pregabalin"[Mesh] OR pregabalin*[tiab] OR lyrica[tiab]) AND ("2009/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (dutch[la] OR english[la]) NOT ("case reports"[pt] OR letter[pt] OR comment[pt] OR editorial[pt]) NOT (("Animals"[mh] OR "models, animal"[mh]) NOT "Humans"[mh]) AND ("Randomized Controlled Trial"[pt] OR ((random*[tiab] AND (controlled[tiab] OR control[tiab] OR placebo[tiab] OR versus[tiab] OR vs[tiab] OR group[tiab] OR groups[tiab] OR comparison[tiab] OR compared[tiab] OR arm[tiab] OR arms[tiab] OR crossover[tiab] OR cross-over[tiab]) AND (trial[tiab] OR study[tiab])) OR ((single[tiab] OR double[tiab] OR triple[tiab]) AND (masked[tiab] OR blind*[tiab])))) </pre>
Database	Embase (61 resultaten)
Zoektermen	<pre> ('anxiety disorder'/de/mj OR 'generalized anxiety disorder'/exp/mj OR 'panic'/exp/mj OR 'phobia'/exp/mj OR ((anxiety OR panic OR phobi*) NEAR/3 (disorder*)):ab,ti,kw OR (generali* NEAR/3 anxiet*):ab,ti,kw OR (social NEAR/3 phobi*):ab,ti,kw OR anxiety:ti OR phob*:ti OR panic:ti) AND ('general practice'/exp OR 'general practitioner'/exp OR 'primary health care'/exp OR 'family medicine'/exp OR General-practi*:ab,ti,kw OR primary-health-care:ab,ti,kw OR primary-healthcare:ab,ti,kw OR primary-care:ab,ti,kw OR family-doctor*:ab,ti,kw OR family- physician*:ab,ti,kw OR family-practi*:ab,ti,kw OR family-medicine:ab,ti,kw OR 'outpatient'/exp OR 'outpatient care'/exp OR prehospital*:ab,ti,kw OR pre-hospital*:ab,ti,kw OR out-of-hospital:ab,ti,kw OR nonhospital*:ab,ti,kw OR non-hospital*:ab,ti,kw OR outpatient*:ab,ti,kw OR out-patient*:ab,ti,kw OR ambulatory:ab,ti,kw OR communit*:ab,ti,kw OR population-based:ab,ti,kw OR general-population:ab,ti,kw OR ambulant-population:ab,ti,kw OR home-care*:ab,ti,kw OR homecare:ab,ti,kw OR first- line:ab,ti,kw OR first-stage:ab,ti,kw OR second-line:ab,ti,kw OR second-stage:ab,ti,kw OR initial*:ab,ti,kw) AND ('gabapentin'/exp OR 'pregabalin'/exp OR gabapentin*:ti,ab,kw OR neurontin:ti,ab,kw OR pregabalin*:ti,ab,kw OR lyrica:ti,ab,kw) AND [01-01-2009]/sd AND ([dutch]/lim OR [english]/lim) NOT ('conference abstract'/it OR 'editorial'/it OR 'letter'/it OR 'note'/it) NOT (('animal experiment'/exp OR 'animal model'/exp OR 'nonhuman'/exp) NOT 'human'/exp) AND ('clinical trial'/exp OR 'randomization'/exp OR 'single blind procedure'/exp OR 'double blind procedure'/exp OR 'crossover procedure'/exp OR 'placebo'/exp OR 'prospective study'/exp OR rct:ab,ti OR random*:ab,ti OR 'single blind':ab,ti OR 'double blind':ab,ti OR 'randomised controlled trial':ab,ti OR 'randomized controlled trial'/exp OR placebo*:ab,ti) </pre>
Totaal aantal resultaten (ontdubbeld)	61
Eindsearch	25-11-2024 (PubMed: 0 resultaten; Embase: 2 resultaten; ontdubbeld: 2 resultaten)

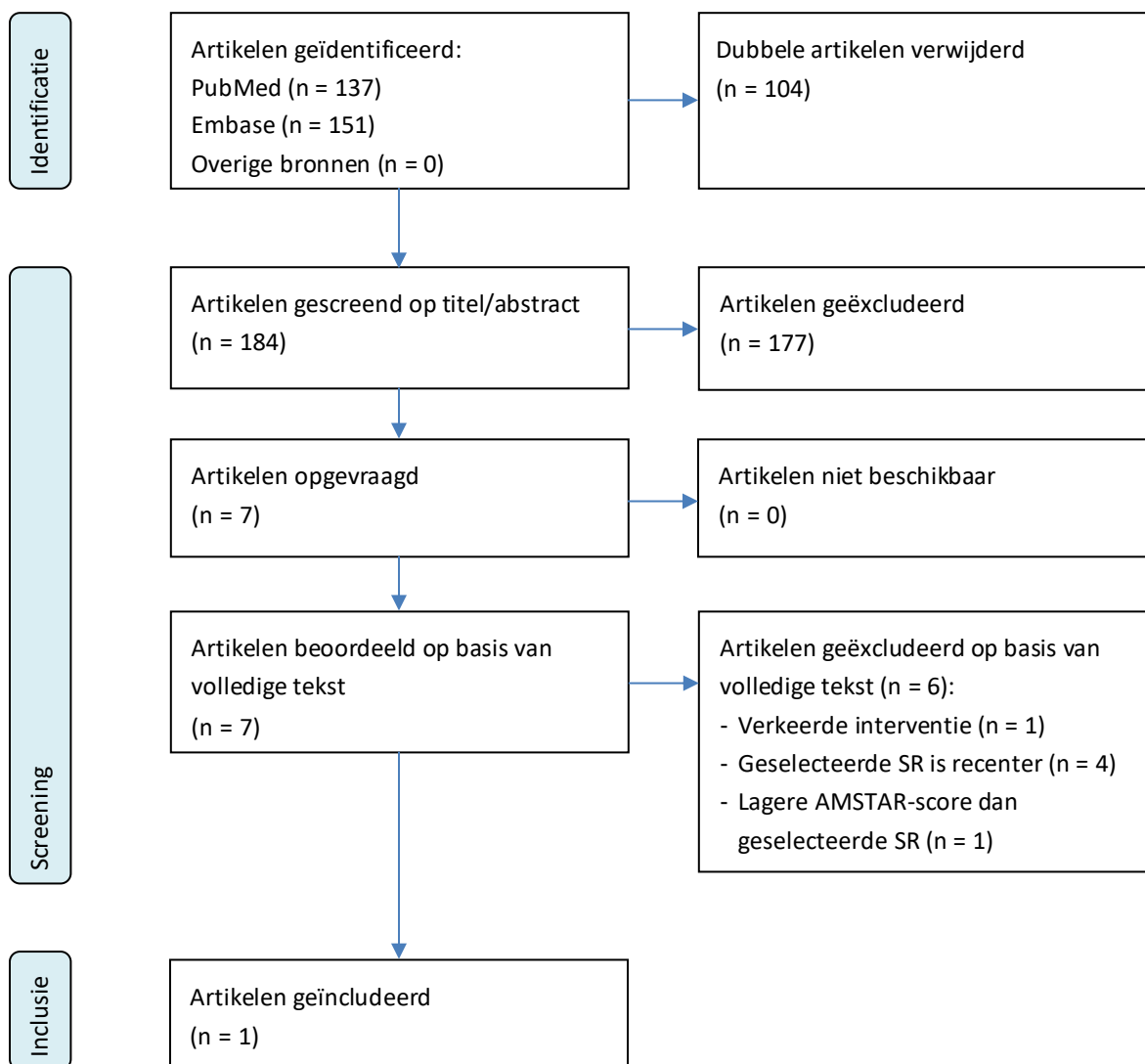
Bijlage 5 PRISMA-stroomdiagram per zoekvraag

Uit: Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. BMJ 2021;372:n71.

Uitgangsvraag

Zijn (cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts en/of POH-GGZ (I), aan te bevelen bij patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk (P)?

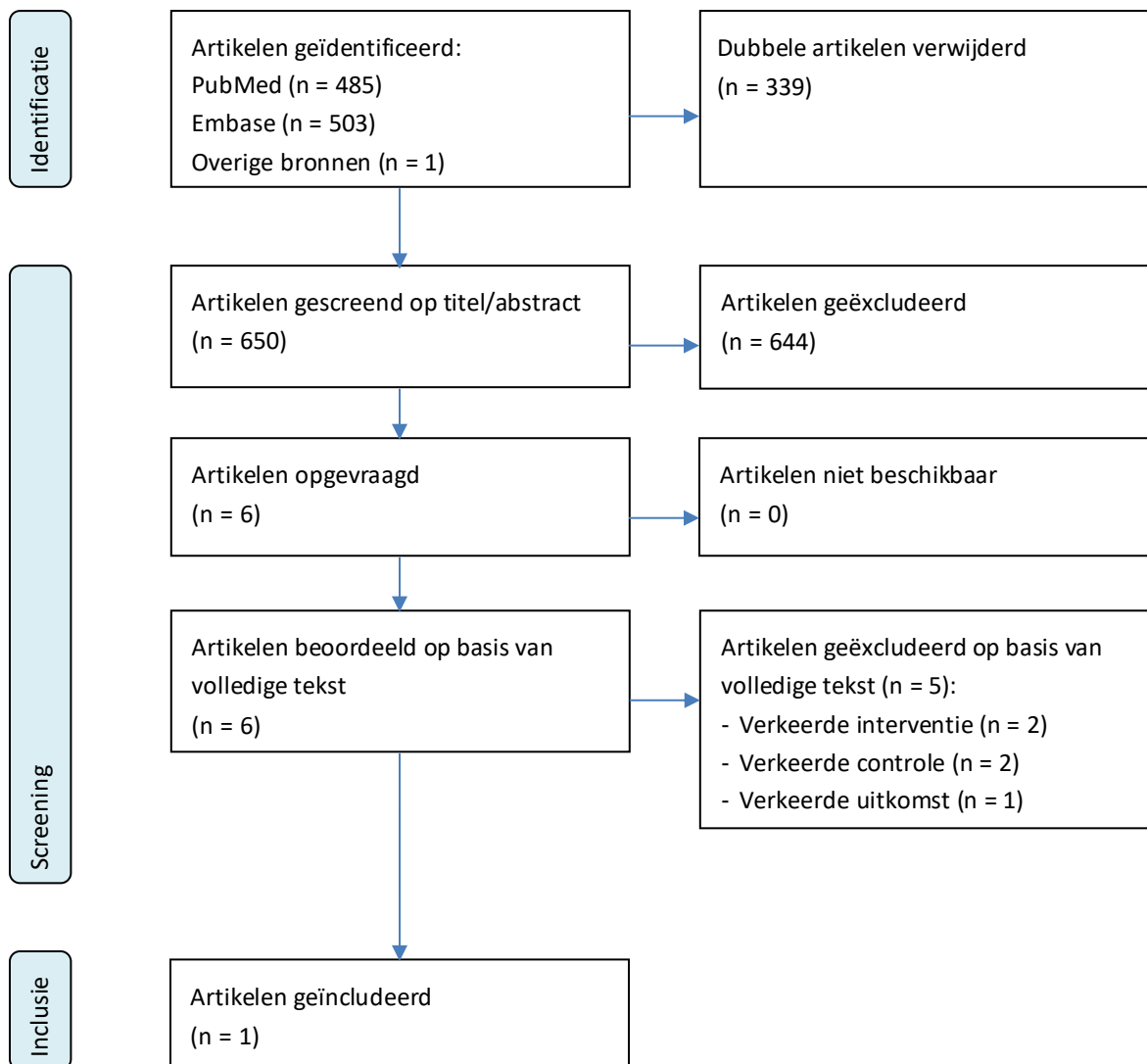
Search SR's

Uitgangsvraag

Zijn (cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts en/of POH-GGZ (I), aan te bevelen bij patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk (P)?

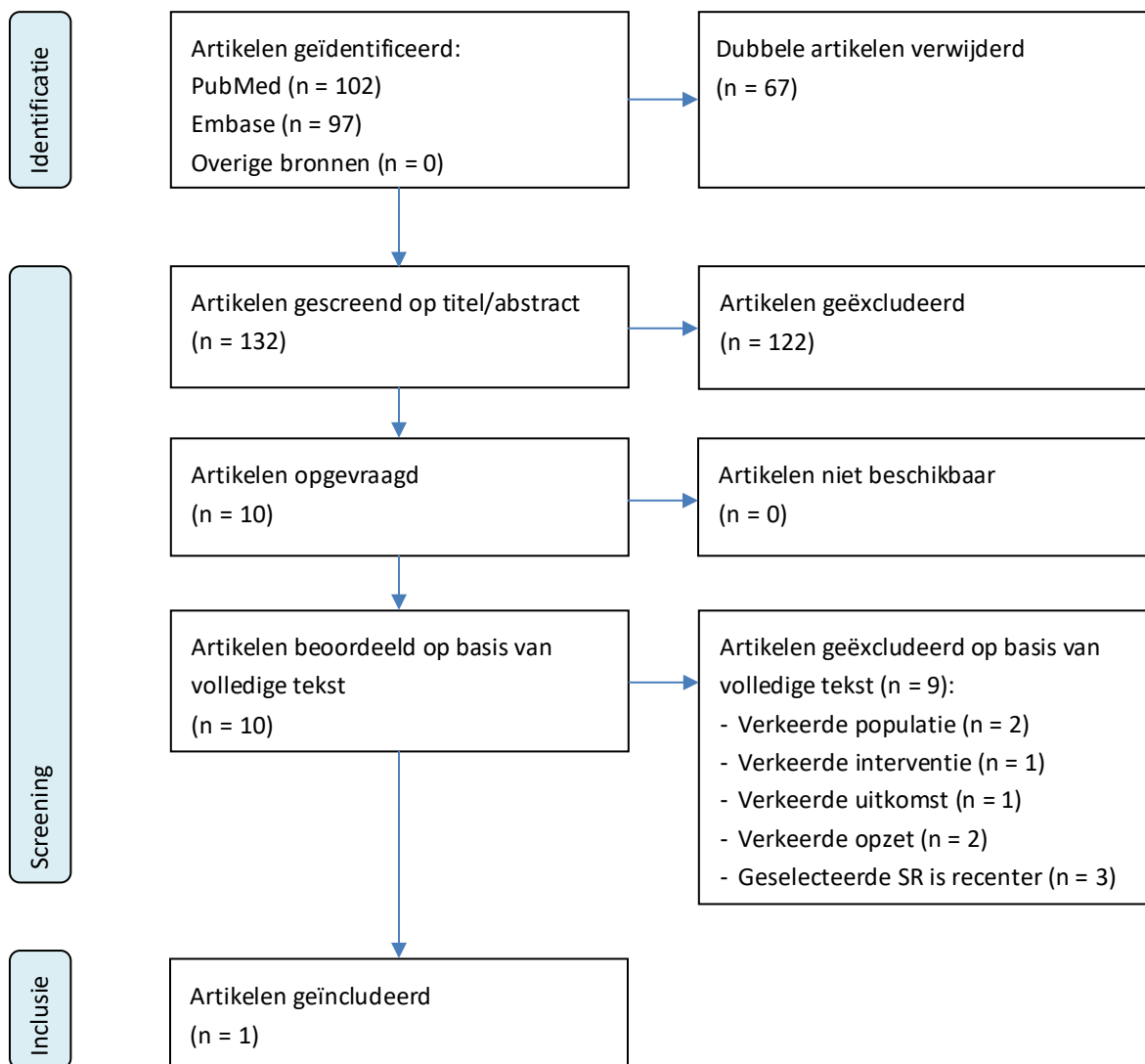
Search RCT's

Uitgangsvraag

Is digitale psychologische behandeling (I) (vergeleken met geen behandeling, gebruikelijke zorg of fysieke psychologische behandeling; C) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis in de eerste lijn (P)?

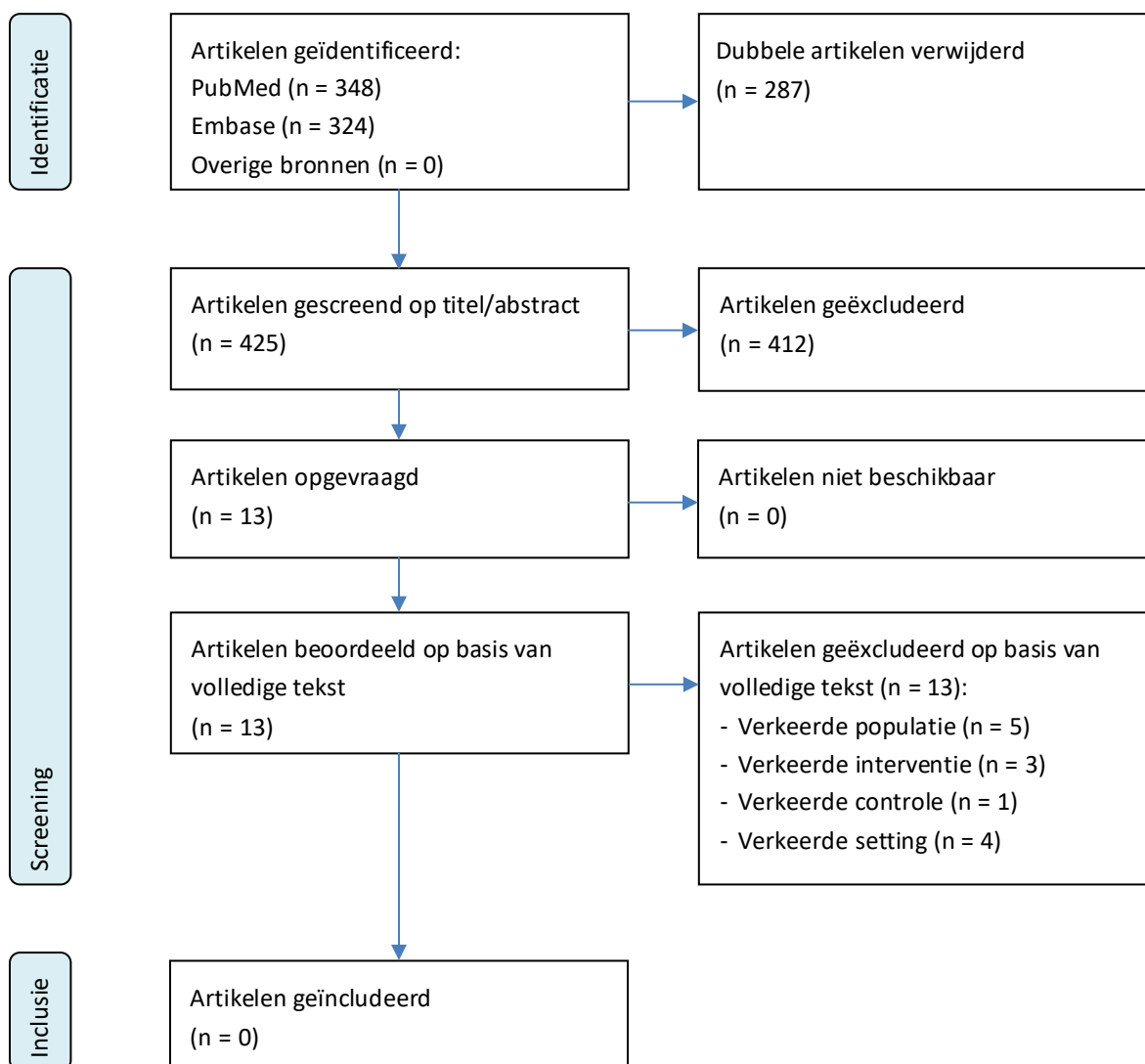
Search SR's

Uitgangsvraag

Is digitale psychologische behandeling (I) (vergeleken met geen behandeling, gebruikelijke zorg of fysieke psychologische behandeling; C) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis in de eerste lijn (P)?

Search RCT's

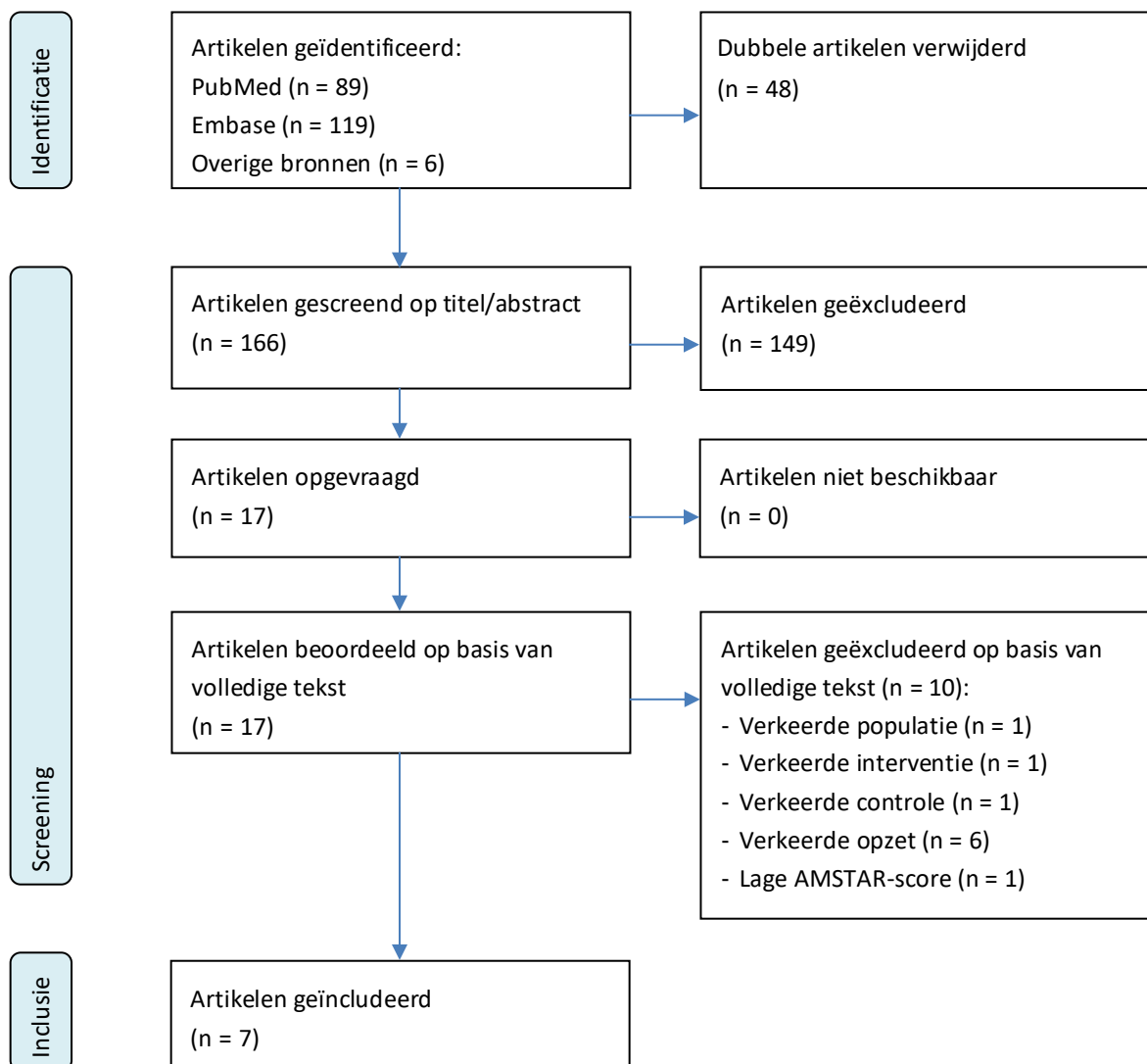

Uitgangsvraag

Zijn antidepressiva (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

Welke SSRI's of SNRI's (I) zijn voorkeursmiddelen voor patiënten met een angststoornis in de huisartsenpraktijk (P)?

Search SR's

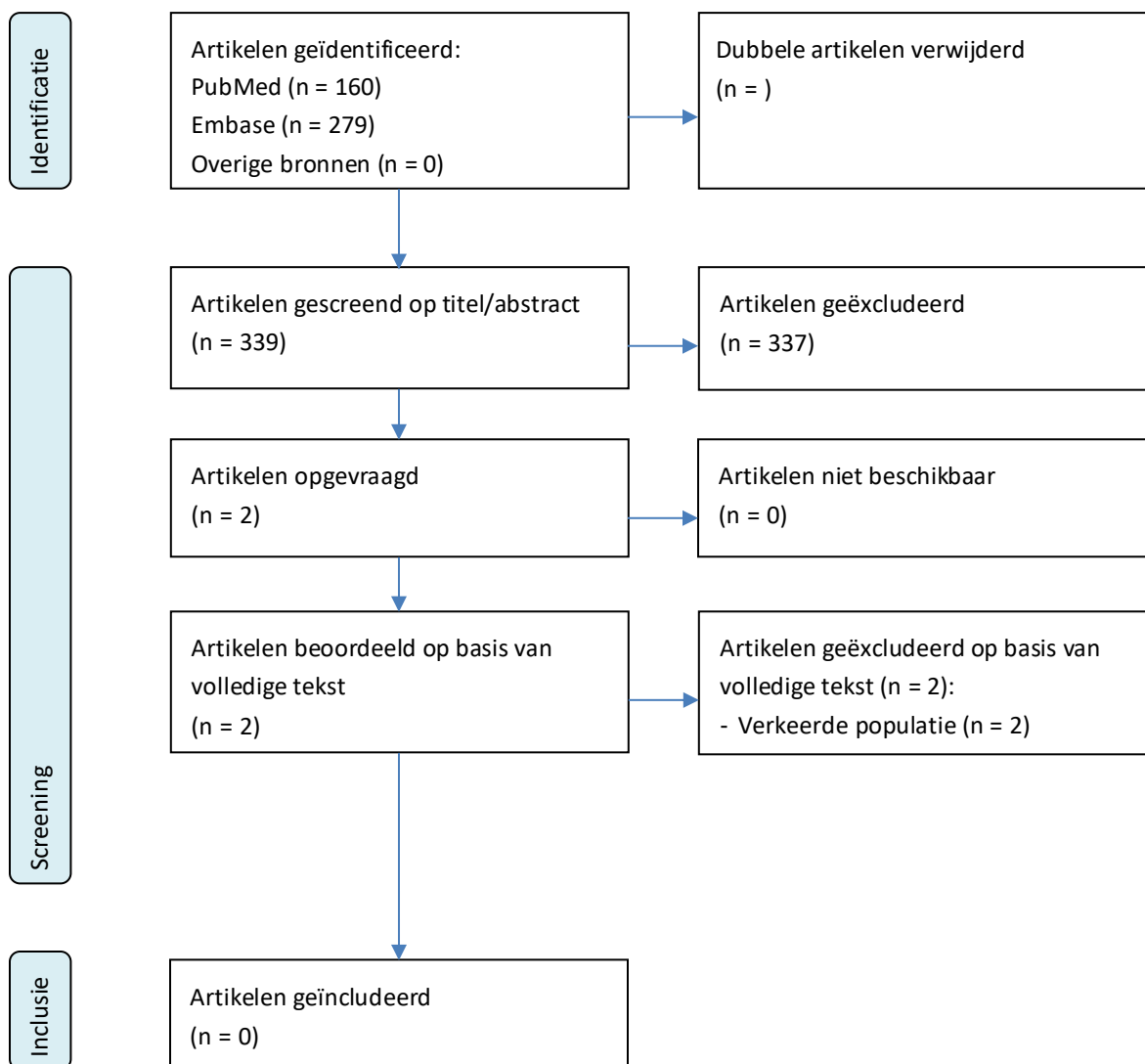

Uitgangsvraag

Zijn antidepressiva (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

Welke SSRI's of SNRI's (I) zijn voorkeursmiddelen voor patiënten met een angststoornis in de huisartsenpraktijk (P)?

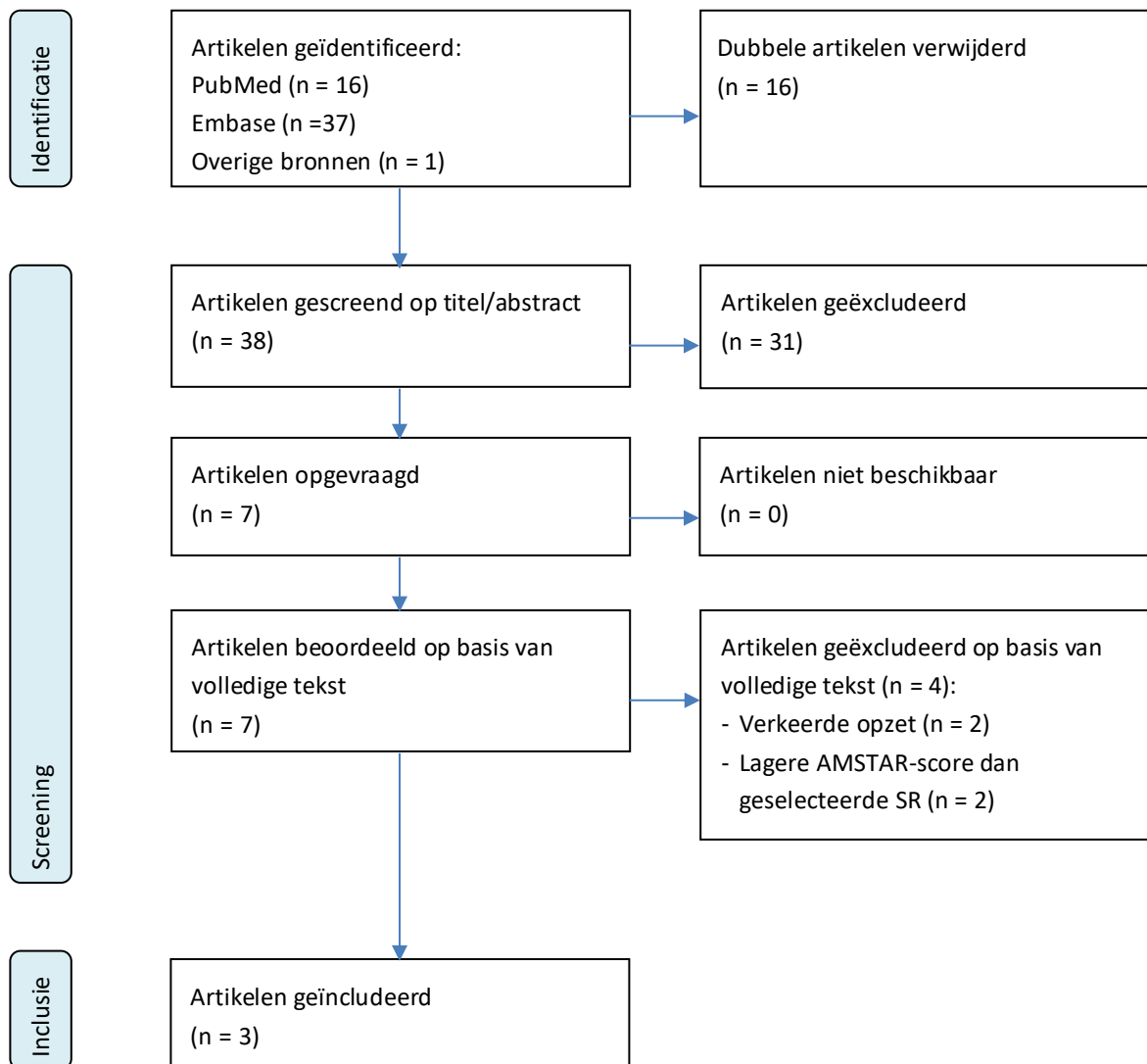
Search RCT's

Uitgangsvraag

Is buspiron (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

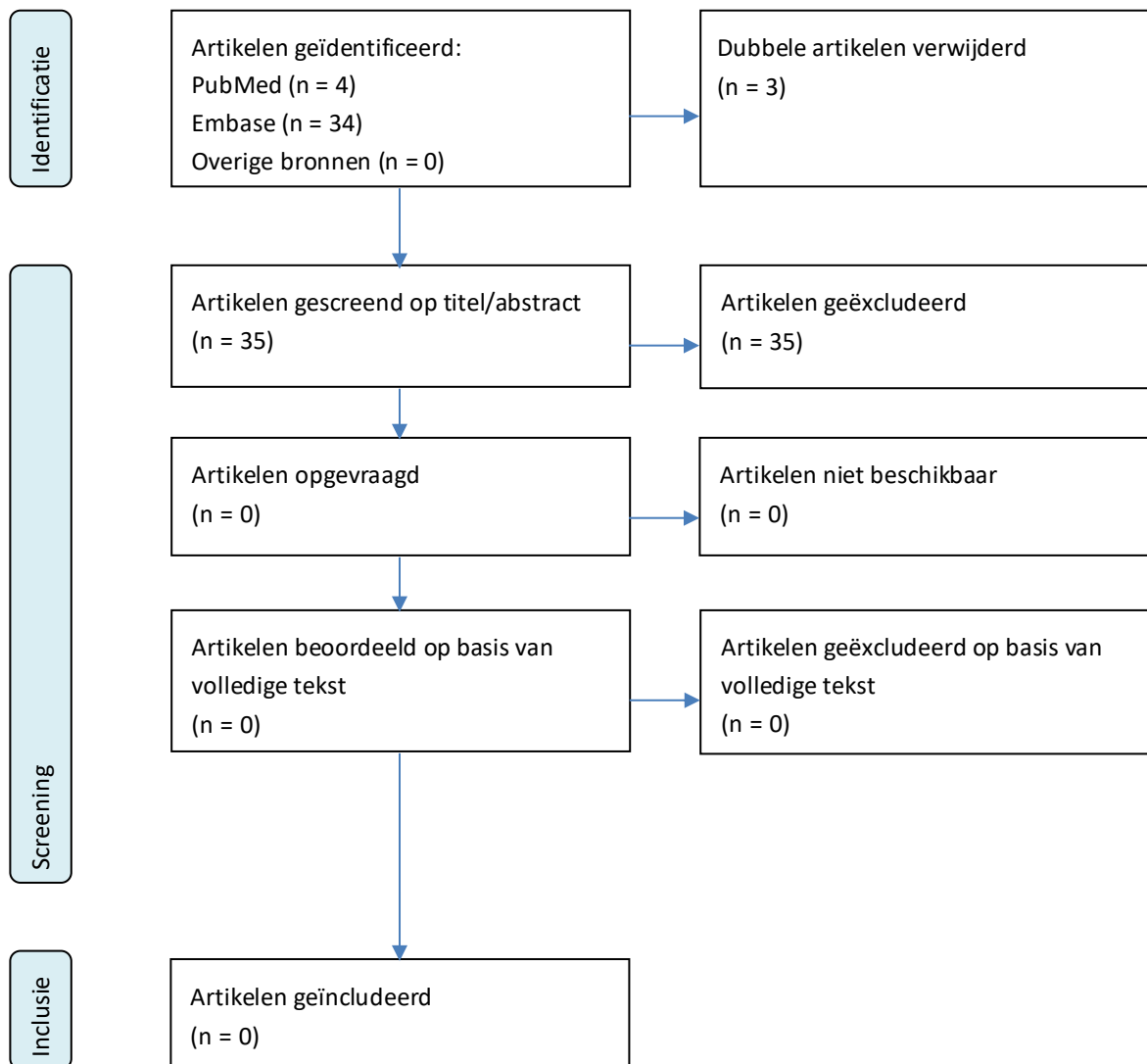
Search SR's

Uitgangsvraag

Is buspiron (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

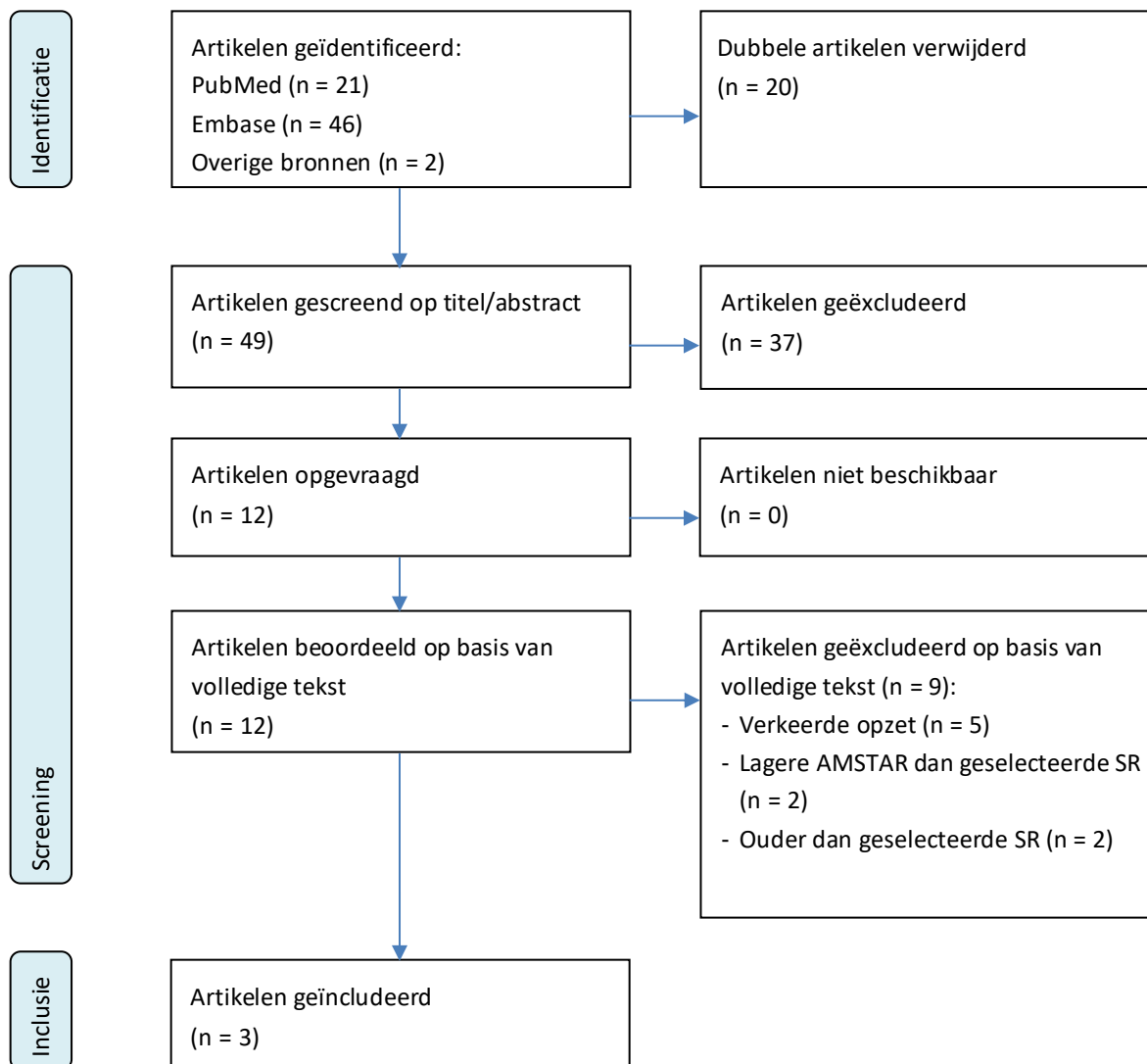
Search RCT's

Uitgangsvraag

Is gabapentine of pregabaline (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

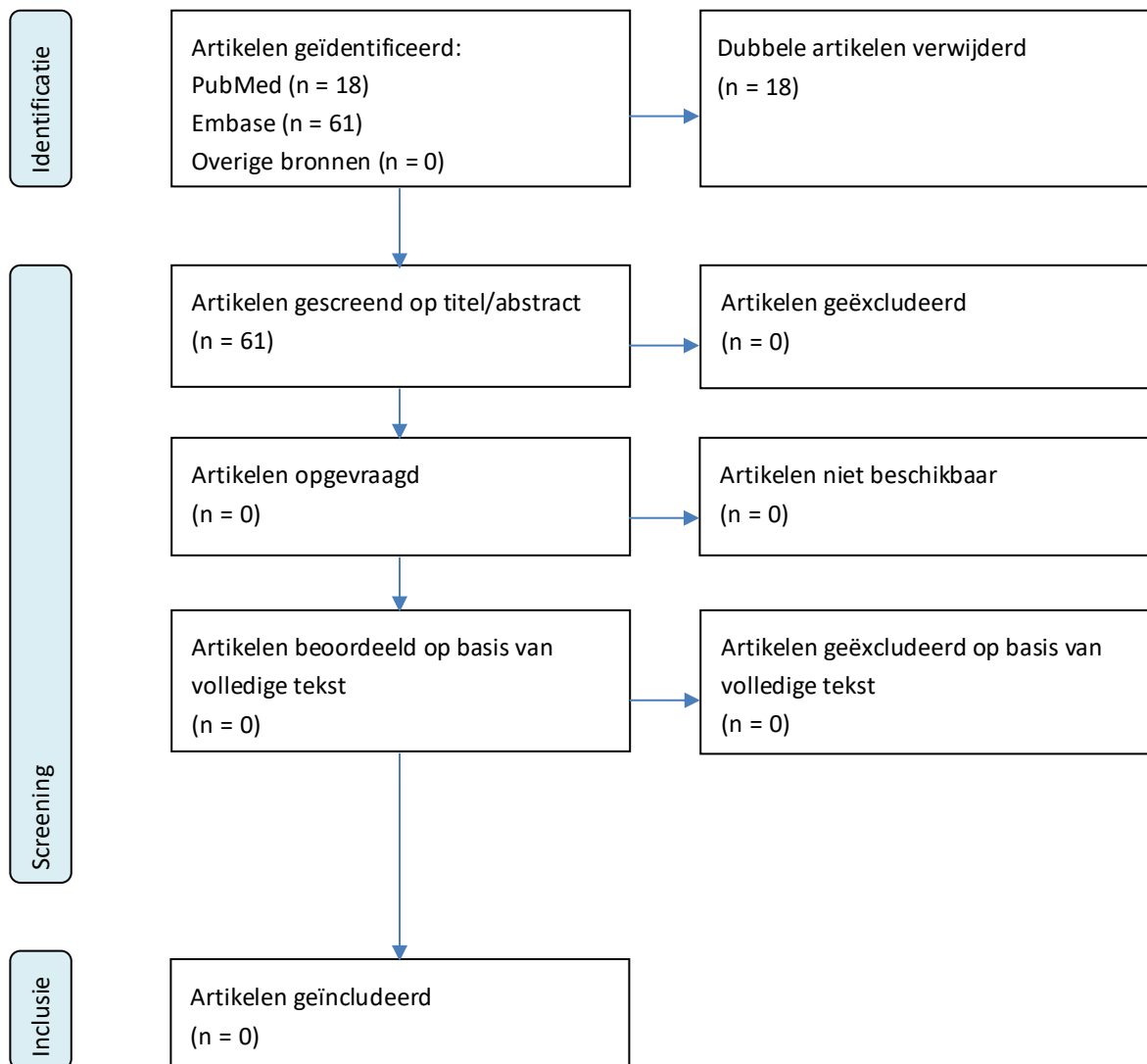
Search SR's

Uitgangsvraag

Is gabapentine of pregabaline (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

Search RCT's

Bijlage 6 Uitgesloten artikelen na full-tekst beoordeling

Uitgangsvraag:

Zijn (cognitieve) gedragstherapeutische technieken, begeleid door huisarts en/of POH-GGZ (I), aan te bevelen bij patiënten met angststoornissen in de huisartsenpraktijk (P)?

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar systematische reviews

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Cape, 2010	Ouder dan geschikte SR.
Høifødt, 2011	Ouder dan geschikte SR.
Twomey, 2015	Ouder dan geschikte SR.
Seekles, 2013	Ouder dan geschikte SR.
Zhang, 2018	Verkeerde interventie.
Zhang, 2019 (J Affect Disord)	Lagere AMSTAR-score dan geselecteerde SR.

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar RCT's

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Brettschneider, 2020	Verkeerde uitkomst. Het originele artikel van deze RCT is wel gebruikt.
Francis, 2022	Interventie is niet geschikt om in de eerste lijn toe te passen. Ook populatie is niet helemaal passend.
Salomonsson, 2018	Geen controlegroep zonder CGT. Ook populatie is niet helemaal passend.
Vera, 2021	Duur interventie is te lang voor de eerste lijn.
Witlox, 2021	Geen geschikte controlegroep.

Uitgangsvraag:

Is digitale psychologische behandeling (I) (vergeleken met geen behandeling, gebruikelijke zorg of fysieke psychologische behandeling; C) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis in de eerste lijn (P)?

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar systematische reviews

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Berryhill, 2019	Verkeerde interventie: 1-op-1 met therapeut.
Jonsson, 2023	Verkeerde populatie: geen onderscheid tussen angst en depressie.
Kumar, 2017	Ouder dan geschikte SR.
Olthuis, 2015	Ouder dan geschikte SR.
Planas, 2021	Verkeerde opzet: alleen narratief.
Polak, 2021	Verkeerde uitkomst: alleen SMD's zonder BI's of verdere informatie.
Richards, 2015	Ouder dan geschikte SR
Romijn, 2019	Geen eerstelijns populatie.
Varker, 2019	Verkeerde opzet: niet systematisch.

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar RCT's

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Batterham, 2021a	Verkeerde populatie: niet apart voor angst geanalyseerd.
Batterham, 2021b	Verkeerde populatie: niet apart voor angst geanalyseerd.
Clark, 2023	Verkeerde interventie: te intensief voor de eerste lijn.
Ebenfeld, 2021	Verkeerde setting: algemene populatie.
Graham, 2020	Verkeerde populatie: niet apart voor angst geanalyseerd.
Guliani, 2022	Verkeerde controle: deze was ook internet-gebaseerd.
Kladnitski, 2020	Verkeerde populatie: niet apart voor angst geanalyseerd.
Nordgreen, 2018	Verkeerde setting: specialistische GGZ.
Powell, 2020	Verkeerde setting: algemene populatie.
Rollman, 2018	Verkeerde populatie: niet apart voor angst geanalyseerd.
Romijn, 2021	Verkeerde setting: specialistische GGZ.
Weisberg, 2022	Verkeerde interventie: <i>Cognitive Bias Modification</i>
Witlox, 2021	Verkeerde interventie: web-based interventie toegevoegd aan CGT.

Uitgangsvraag:

Zijn antidepressiva (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

Welke SSRI's of SNRI's (I) zijn voorkeursmiddelen voor patiënten met een angststoornis in de huisartsenpraktijk (P)?

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar systematische reviews

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Bandelow, 2020	Verkeerde opzet: niet systematisch
Bighelli, 2016	Verkeerde controle: geen placebo
Caldirolì, 2022	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Driot, 2017	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Gosmann, 2021	Verkeerde populatie: geen onderscheid naar verschillende angststoornissen
He, 2019	Verkeerde interventie: niet alle relevante middelen meegenomen
Kong, 2020	Verkeerde opzet: te strenge selectie (op uitkomstmaat) waardoor relevante artikelen niet werden meegenomen
Leichsenring, 2022	Lagere AMSTAR dan geselecteerde SR
Pelissolo, 2019	Verkeerde opzet: niet systematisch
Ziffra, 2021	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar RCT's

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Blumenthal, 2021	Verkeerde populatie: angst in combinatie met coronaire hartziekten, en niet per se angststoornis.
Blumenthal, 2022	Verkeerde populatie: angst in combinatie met coronaire hartziekten, en niet per se angststoornis.

Uitgangsvraag:

Is buspiron (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar systematische reviews

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Reinhold, 2015	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Slee, 2019	Geselecteerde SR heeft hogere AMSTAR-score voor deze PICO
Williams, 2020	Geselecteerde SR heeft hogere AMSTAR-score voor deze PICO
Zahreddine, 2015	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten

Uitgangsvraag

Is gabapentine of pregabaline (I) aan te bevelen bij patiënten met een angststoornis bij wie medicamenteuze behandeling is geïndiceerd (P)?

Uitgesloten artikelen uit de zoekactie naar systematische reviews

Auteur en jaar	Redenen voor exclusie
Baldwin, 2011	Ouder dan geselecteerde SR
Baldwin, 2015	Ouder dan geselecteerde SR
Blanco, 2013	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Caldioli, 2023	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Reinhold, 2015	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Slee, 2019	Geselecteerde SR heeft hogere AMSTAR-score voor deze PICO
Wensel, 2012	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten
Williams, 2020	Geselecteerde SR heeft hogere AMSTAR-score voor deze PICO
Zahreddine, 2015	Verkeerde opzet: alleen narratieve resultaten

Bijlage 7 Samenvatting onderzoekskarakteristieken

Tabel 4. Samenvatting onderzoekskarakteristieken (uitgangsvraag (Cognitieve) gedragstherapeutische technieken)

Study	Gensichen 2019
Bibliographic reference	Gensichen J, Hiller TS, Breitbart J, Brettschneider C, Teismann T, Schumacher U, et al. Panic Disorder in Primary Care. Dtsch Arztebl Int 2019;116:159-66. Lukaschek K, Haas C, Wannemüller A, Brettschneider C, Dreischulte T, Margraf J, Gensichen J. CBT-Intervention for panic disorder in primary care: 5 years follow-up of a cRCT during the Covid-19 pandemic. PLoS One 2023;18:e0287718.
Source of funding / Competing interests	No competing interests
Study population (incl. setting)	Adults with panic disorder with or without agoraphobia were recruited from 73 general practices in Germany.
Methods	
Study design	Cluster-randomized RCT
Eligibility criteria	- Patients were eligible for inclusion if they were diagnosed by their general practitioner with panic disorder with or without agoraphobia (ICD-10: F41.0 or F40.01). - Exclusion criteria were suicidality, psychotic or substance-related disorders, severe physical impairments, pregnancy or ongoing anxiety-specific psychotherapy.
Interventions	1. Case-management, practice team-supported exposure training and four appointments with GP including evidence-based elements of CBT (psychoeducation, interoceptive and situational anxiety exposure exercises, relapse-prevention) 2. Treatment according to guideline-based standard therapy
Primary outcome measure	- Clinical severity of the anxiety symptoms measured using the Beck Anxiety Inventory (BAI)
Secondary outcome measure(s)	- Number and severity of panick attacks - Agoraphobic avoidance behavior - Depression - Patient evaluation of the care received
Results	
Numbers	n= 419 (randomized patients), n= 419 (analysed after 12 months), n= 100 (analysed after 60 months) 1. 230 2. 189
Study duration	12 months, extended-follow-up 60 months
Patients characteristics and group comparability	1. Age (yr): 46 (SD 14); Female: 166 (72%) 2. Age (yr): 46 (SD 15); Female: 145 (78%)
Effects (alleen voor door de WG geprioriteerde uitkomstmaten)	Anxiety symptoms: BAI score (12 months) 1. 18.1 (SD 15.5) 2. 22.1 (SD 14.7) Mean difference between groups: -4.0 (95%-CI -6.9 to -1.1) Panic attacks (12 months) 1. 77 of 165 patients 2. 85 of 147 patients Risk ratio: 0.81 (95%-BI 0.65 to 1.0) Risk difference between groups: -11% (95%-CI -22% to 0%) Remission (number of patients who improved to a score <11,1 points on the BAI; 12 months)

	1. 54 of 161 patients 2. 23 of 143 patients Risk ratio: 2.09 (95%-CI 1.35 to 3.22) Risk difference between groups: 17% (95%-CI 8% to 27%) Response (number of patients who improved at least 10,3 points on the BAI; 12 months) 1. 66 of 161 patients 2. 45 of 143 patients Risk ratio: 1.30 (95%-CI 0.96 to 1.77) Risk difference between groups: 10% (95%-CI -1% to 20%) Participation (proxy; Mobility inventory, subscale 'alone'; 12 months) 1. 1.84 (SD 0,97) 2. 2.06 (SD 0,95) Mean difference between groups -0.22 (95%-CI -0.40 to -0.04) Intake of any psychiatric medication (12 months) 1. 37 of 230 patients 2. 38 of 189 patients Risk ratio: 0.80 (95%-CI 0.53 to 1.21) Risk difference between groups: -4% (95%-CI -11% to 3%)
Harms (adverse events)	No serious adverse events attributable to either treatment

Bijlage 8 Risk of bias-tabellen

Tabel 5. Risk of bias (uitgangsvraag (Cognitieve) gedragstherapeutische technieken)

	Random sequence generation	Allocation concealment	Blinding of participants and personnel	Blinding of outcome assessment	Incomplete outcome data	Selective reporting	Other sources of bias
Gensichen 2019	+/-	+/-	-	-	-	+	+

Bijlage 9 Tabellen over werkzaamheid en verdraagbaarheid van de verschillende SSRI's/SNRI's t.o.v. elkaar uit het detail 'Voorkeursmiddelen'

Tabel 6. Effectiviteit (klachtenvermindering) van de verschillende SSRI's/SNRI's ten opzichte van elkaar bij patiënten met een generaliseerde angststoornis

Verschil in HAM-A (95%-BI) Kwaliteit van bewijs	Citalopram (k:2, N:37)	Escitalopram (k:13, N:1581)	Fluoxetine (k:8, N:264)	Paroxetine (k:17, N:1862)	Sertraline (k:6, N:485)	Duloxetine (k:8, N:1355)	Venlafaxine (k:14, N:2275)
Citalopram (k:2, N:37)	0 (ref)	0,23 (-1,88 tot 2,34) Redelijk*	0,21 (-2,03 tot 2,46) Redelijk*	0,07 (-2,06 tot 2,16) Redelijk*	0,66 (-1,62 tot 2,92) Redelijk	0,91 (-1,36 tot 3,16) Laag*†	0,47 (-1,71 tot 2,64) Laag*†
Escitalopram (k:13, N:1581)	-0,23 (-2,34 tot 1,88) Redelijk*	0 (ref)	-0,02 (-1,38 tot 1,38) Redelijk*	-0,16 (-1,21 tot 0,87) Redelijk*	0,43 (-1,03 tot 1,88) Redelijk	0,68 (-0,59 tot 1,94) Laag*†	0,24 (-0,86 tot 1,34) Redelijk*
Fluoxetine (k:8, N:264)	-0,21 (-2,46 tot 2,03) Redelijk*	0,02 (-1,38 tot 1,38) Redelijk*	0 (ref)	-0,14 (-1,56 tot 1,25) Redelijk*	0,45 (-1,27 tot 2,13) Redelijk	0,70 (-0,84 tot 2,19) Redelijk*	0,27 (-1,22 tot 1,72) Redelijk*
Paroxetine (k:17, N:1862)	-0,07 (-2,16 tot 2,06) Redelijk*	0,16 (-0,87 tot 1,21) Redelijk*	0,14 (-1,25 tot 1,56) Redelijk*	0 (ref)	0,60 (-0,83 tot 2,01) Redelijk	0,84 (-0,43 tot 2,11) Laag*†	0,41 (-0,69 tot 1,51) Redelijk*
Sertraline (k:6, N:485)	-0,66 (-2,92 tot 1,62) Redelijk*	-0,43 (-1,88 tot 1,03) Redelijk*	-0,45 (-2,13 tot 1,27) Redelijk*	-0,60 (-2,01 tot 0,83) Redelijk*	0 (ref)	0,25 (-1,37 tot 1,86) Laag*†	-0,19 (-1,68 tot 1,31) Laag*†
Duloxetine (k:8, N:1355)	-0,91 (-3,16 tot 1,36) Laag*†	-0,68 (-1,94 tot 0,59) Laag*†	-0,70 (-2,19 tot 0,84) Redelijk*	-0,84 (-2,11 tot 0,43) Laag*†	-0,25 (-1,86 tot 1,37) Laag*†	0 (ref)	-0,44 (-1,64 tot 0,76) Redelijk*
Venlafaxine (k:14, N:2275)	-0,47 (-2,64 tot 1,71) Laag*†	-0,24 (-1,34 tot 0,86) Redelijk*	-0,27 (-1,72 tot 1,22) Redelijk*	-0,41 (-1,51 tot 0,69) Redelijk*	0,19 (-1,31 tot 1,68) Laag*†	0,44 (-0,76 tot 1,64) Redelijk*	0 (ref)
HAM-A: <i>Hamilton Anxiety Scale</i>: bereik score 0-56; hogere score geeft meer klachten aan Negatief getal: middel in rij is effectiever. Positief getal: middel in kolom is effectiever. k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie. Niet onderzocht: fluvoxamine. * Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage. † Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking mogelijk was tussen de verschillende middelen.							

Tabel 7. Verdraagbaarheid van de verschillende SSRI's/SNRI's antidepressiva ten opzichte van elkaar bij patiënten met een generaliseerde angststoornis

OR (95%-Crl) Kwaliteit van bewijs	Citalopram (k:2, N:37)	Escitalopram (k:13, N:1581)	Fluoxetine (k:8, N:264)	Paroxetine (k:17, N:1862)	Sertraline (k:6, N:485)	Duloxetine (k:8, N:1355)	Venlafaxine (k:14, N:2275)
Citalopram (k:2, N:37)	1 (ref)	3,78 (0,77 tot 21,07) Zeer laag*§	2,69 (0,48 tot 17,99) Zeer laag*§	2,93 (0,59 tot 16,46) Zeer laag*§	3,85 (0,75 tot 22,43) Zeer laag*§	3,32 (0,66 tot 18,94) Zeer laag*†§	3,68 (0,75 tot 20,69) Zeer laag*†§
Escitalopram (k:13, N:1581)	0,26 (0,05 tot 1,30) Zeer laag*§	1 (ref)	0,70 (0,30 tot 1,72) Laag*¶	0,77 (0,60 tot 1,00) Laag*¶	1,02 (0,67 tot 1,56) Zeer laag*†¶	0,88 (0,67 tot 1,16) Zeer laag*†¶	0,97 (0,39 tot 1,25) Laag*¶

Fluoxetine (k:8, N:264)	0,37 (0,06 tot 2,08) Ze ^{er} laag* [§]	1,43 (0,58 tot 3,33) Laag* [¶]	1 (ref)	1,10 (0,45 tot 2,62) Laag* [¶]	1,45 (0,55 tot 3,67) Laag* [¶]	1,25 (0,51 tot 2,94) Laag* [¶]	1,39 (0,58 tot 3,25) Laag* [¶]
Paroxetine (k:17, P:1862)	0,34 (0,06 tot 1,69) Ze ^{er} laag* [§]	1,30 (1,00 tot 1,66) Laag* [¶]	0,91(0,38 tot 2,22) Laag* [¶]	1 (ref)	1,32 (0,88 tot 2,00) Laag* [¶]	1,14 (0,87 tot 1,49) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	1,26 (0,98 tot 1,62) Ze ^{er} laag* ^{‡¶}
Sertraline (k:6, N:485)	0,26 (0,04 tot 1,33) Ze ^{er} laag* ^{†§}	0,98 (0,64 tot 1,49) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	0,69 (0,27 tot 1,82) Laag* [¶]	0,76 (0,50 tot 1,14) Laag* [¶]	1 (ref)	0,86 (0,56 tot 1,30) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	0,96 (0,64 tot 1,43) Ze ^{er} laag* ^{†¶}
Duloxetine (k:8, N:1355)	0,30 (0,05 tot 1,52) Ze ^{er} laag* ^{†§}	1,14 (0,86 tot 1,50) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	0,80 (0,34 tot 1,96) Laag* [¶]	0,88 (0,67 tot 1,15) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	1,16 (0,77 tot 1,77) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	1 (ref)	1,11 (0,87 tot 1,41) Laag* [¶]
Venlafaxine (k:14, N:2275)	0,27 (0,05 tot 1,33) Ze ^{er} laag* ^{†§}	1,03 (0,80 tot 2,56) Laag* [¶]	0,72 (0,31 tot 1,72) Laag* [¶]	0,79 (0,62 tot 1,02) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	1,04 (0,70 tot 1,56) Ze ^{er} laag* ^{†¶}	0,90 (0,71 tot 1,15) Laag* [¶]	1 (ref)

Uitkomstmaat: uitval uit het onderzoek vanwege alle oorzaken

Getal kleiner dan 1: middel in rij is beter te verdragen. Getal groter dan 1: middel in kolom is beter te verdragen.

CrI=credibility interval, k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie.

Niet onderzocht: fluvoxamine.

* Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage.

† Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking mogelijk was tussen de verschillende middelen.

‡ Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat de directe schatting niet in het 95%-CrI van de NMA-schatting viel.

§ Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid met 2 niveaus, vanwege het zeer kleine aantal deelnemers (<100 in 1 arm)

¶ Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-CrI de grens van een klinisch relevant voordeel en/of nadeel overschreed.

Tabel 8. Effectiviteit (response rate) van de verschillende SSRI's/SNRI's ten opzichte van elkaar bij patiënten met een paniekstoornis

OR (95% BI) Kwaliteit van bewijs	Citalopram (k:5, N:452)	Escitalopram (k:1, N:125)	Fluoxetine (k:5, N:315)	Fluvoxamine (k:5, N:206)	Paroxetine (k:12, N:1272)	Sertraline (k:8, N:738)	Venlafaxine (k:4, N:721)
Citalopram (k:5, N:452)	1 (ref)	0,88 (0,64 tot 1,22) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,92 (0,73 tot 1,17) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,10 (0,82 tot 1,48) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,98 (0,81 tot 1,18) Laag* [†]	0,98 (0,79 tot 1,23) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,01 (0,81 tot 1,25) Laag* [†]
Escitalopram (k:1, N:125)	1,14 (0,82 tot 1,56) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1 (ref)	1,05 (0,72 tot 1,51) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,25 (0,84 tot 1,86) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,11 (0,79 tot 1,55) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,12 (0,79 tot 1,59) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,14 (0,81 tot 1,62) Ze ^{er} laag* ^{†‡}
Fluoxetine (k:5, N:315)	1,09 (0,85 tot 1,37) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,95 (0,66 tot 1,39) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1 (ref)	1,20 (0,89 tot 1,61) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,06 (0,86 tot 1,31) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,07 (0,85 tot 1,35) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,09 (0,86 tot 1,38) Ze ^{er} laag* ^{†‡}
Fluvoxamine (k:5, N:206)	0,91 (0,68 tot 1,22) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,80 (0,54 tot 1,19) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,83 (0,62 tot 1,12) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1 (ref)	0,89 (0,69 tot 1,14) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,89 (0,69 tot 1,16) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,91 (0,70 tot 1,19) Ze ^{er} laag* ^{†‡}
Paroxetine (k:12, N:1272)	1,02 (0,85 tot 1,23) Laag* [†]	0,90 (0,65 tot 1,27) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	0,94 (0,76 tot 1,16) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1,12 (0,88 tot 1,45) Ze ^{er} laag* ^{†‡}	1 (ref)	1,01 (0,86 tot 1,19) Laag* [†]	1,03 (0,89 tot 1,19) Laag* [†]

Sertraline (k:8, N:738)	1,02 (0,81 tot 1,27) Ze er laag* ^{†‡}	0,89 (0,63 tot 1,27) Ze er laag* ^{†‡}	0,93 (0,74 tot 1,18) Ze er laag* ^{†‡}	1,12 (0,86 tot 1,45) Ze er laag* ^{†‡}	0,99 (0,84 tot 1,16) Laag* [†]	1 (ref)	1,02 (0,85 tot 1,23) Laag* [†]
Venlafaxine (k:4, N:721)	0,99 (0,80 tot 1,23) Laag* [†]	0,88 (0,62 tot 1,23) Ze er laag* ^{†‡}	0,92 (0,72 tot 1,16) Ze er laag* ^{†‡}	1,10 (0,84 tot 1,43) Ze er laag* ^{†‡}	0,97 (0,84 tot 1,12) Laag* [†]	0,98 (0,81 tot 1,18) Laag* [†]	1 (ref)

Uitkomstmaat: (zeer) veel verbetering op de *Clinical Global Impression*
 Getal groter dan 1: middel in rij is effectiever. Getal kleiner dan 1: middel in kolom is effectiever.
 k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie.
 Niet onderzocht: duloxetine.
 * Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage.
 † Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking beschikbaar was tussen de verschillende middelen.
 ‡ Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-BI de grens van een klinisch relevant voordeel en/of nadeel overschreed.

Tabel 9. Verdraagbaarheid van de verschillende SSRI's/SNRI's ten opzichte van elkaar bij patiënten met een paniekstoornis.

OR (95% BI) Kwaliteit van bewijs	Citalopram (k:5, N:452)	Escitalopram (k:1, N:125)	Fluoxetine (k:5, N:315)	Fluvoxamine (k:5, N:206)	Paroxetine (k:12, N:1272)	Sertraline (k:8, N:738)	Venlafaxine (k:4, N:721)
Citalopram (k:5, N:452)	1 (ref)	1,37 (0,85 tot 2,22) Ze er laag* ^{†‡}	0,82 (0,43 tot 1,56) Ze er laag* ^{†‡}	0,78 (0,54 tot 1,23) Ze er laag* ^{†‡}	0,91 (0,65 tot 1,28) Ze er laag* ^{†‡}	0,88 (0,59 tot 1,32) Ze er laag* ^{†‡}	1,09 (0,76 tot 1,56) Ze er laag* ^{†‡}
Escitalopram (k:1, N:125)	0,73 (0,45 tot 1,18) Ze er laag* ^{†‡}	1 (ref)	0,60 (0,29 tot 1,25) Ze er laag* ^{†‡}	0,60 (0,34 tot 1,02) Ze er laag* ^{†‡}	0,67 (0,41 tot 1,09) Ze er laag* ^{†‡}	0,65 (0,38 tot 1,10) Ze er laag* ^{†‡}	0,80 (0,48 tot 1,33) Ze er laag* ^{†‡}
Fluoxetine (k:5, N:315)	1,22 (0,64 tot 2,32) Ze er laag* ^{†‡}	1,67 (0,80 tot 3,49) Ze er laag* ^{†‡}	1 (ref)	0,99 (0,53 tot 1,89) Ze er laag* ^{†‡}	1,11 (0,61 tot 2,04) Ze er laag* ^{†‡}	1,08 (0,57 tot 2,04) Ze er laag* ^{†‡}	1,33 (0,72 tot 2,44) Ze er laag* ^{†‡}
Fluvoxamine (k:5, N:206)	1,28 (0,81 tot 1,86) Ze er laag* ^{†‡}	1,68 (0,98 tot 2,90) Ze er laag* ^{†‡}	1,01 (0,53 tot 1,90) Ze er laag* ^{†‡}	1 (ref)	1,12 (0,81 tot 1,56) Ze er laag* ^{†‡}	1,09 (0,74 tot 1,59) Ze er laag* ^{†‡}	1,35 (0,95 tot 1,89) Ze er laag* ^{†‡}
Paroxetine (k:12, N:1272)	1,10 (0,78 tot 1,55) Ze er laag* ^{†‡}	1,50 (0,92 tot 2,46) Ze er laag* ^{†‡}	0,90 (0,49 tot 1,64) Ze er laag* ^{†‡}	0,89 (0,64 tot 1,24) Ze er laag* ^{†‡}	1 (ref)	0,97 (0,72 tot 1,30) Ze er laag* ^{†‡}	1,20 (0,93 tot 1,54) Ze er laag* ^{†‡}
Sertraline (k:8, N:738)	1,13 (0,76 tot 1,69) Ze er laag* ^{†‡}	1,55 (0,91 tot 2,64) Ze er laag* ^{†‡}	0,93 (0,49 tot 1,74) Ze er laag* ^{†‡}	0,92 (0,63 tot 1,35) Ze er laag* ^{†‡}	1,03 (0,77 tot 1,38) Ze er laag* ^{†‡}	1 (ref)	0,81 (0,58 tot 1,12) Ze er laag* ^{†‡}
Venlafaxine (k:4, N:721)	0,92 (0,64 tot 1,32) Ze er laag* ^{†‡}	1,25 (0,75 tot 2,08) Ze er laag* ^{†‡}	0,75 (0,41 tot 1,38) Ze er laag* ^{†‡}	0,74 (0,53 tot 1,05) Ze er laag* ^{†‡}	0,83 (0,65 tot 1,07) Ze er laag* ^{†‡}	1,24 (0,89 tot 1,72) Ze er laag* ^{†‡}	1 (ref)

Uitkomstmaat: uitval uit het onderzoek vanwege alle oorzaken.
 Getal kleiner dan 1: middel in rij is beter te verdragen (minder uitval in rij). Getal groter dan 1: middel in kolom is beter te verdragen (meer uitval in rij).
 k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie.
 Niet onderzocht: duloxetine.
 * Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage.
 † Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking beschikbaar was tussen de verschillende middelen.
 ‡ Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-BI de grens van een klinisch relevant voordeel en/of nadeel overschreed.

Tabel 10. Effectiviteit (klachtenvermindering) van de SSRI's/SNRI's ten opzichte van elkaar bij patiënten met een sociale angststoornis

Verskil in LSAS (95%-BI) Kwaliteit van bewijs	Escitalopram (k:1, N:587)	Fluvoxamine (k:3, N:598)	Paroxetine (k:6, N:961)	Sertraline (k:2, N:413)	Venlafaxine (k:2, N:538)
Escitalopram (k:1, N:587)	0 (ref)	-5,93 (-45,05 tot 33,19) Zeer laag*†§	7,84 (-28,73 tot 44,41) Zeer laag*†§	9,40 (-33,40 tot 52,21) Zeer laag*†§	-38,52 (-79,21 tot 2,17) Zeer laag*†§
Fluvoxamine (k:3, N:598)	5,93 (-33,19 tot 45,05) Zeer laag*†§	0 (ref)	13,77 (-10,47 tot 38,02) Zeer laag*†§	15,34 (-17,57 tot 48,24) Zeer laag*†§	-32,59 (-62,92 tot -2,48) Zeer laag*†§
Paroxetine (k:6, N:961)	-7,84 (-44,41 tot 28,73) Zeer laag*†§	-13,77 (-38,02 tot 10,47) Zeer laag*†§	0 (ref)	1,56 (-28,27 tot 31,39) Zeer laag*†§	-46,36 (-70,87 tot -21,85) Laag*†
Sertraline (k:2, N:413)	-9,40 (-52,21 tot 33,40) Zeer laag*†§	-15,34 (-48,24 tot 17,57) Zeer laag*†§	-1,56 (-31,39 tot 28,27) Zeer laag*†§	0 (ref)	-47,92 (-82,68 tot -13,16) Laag*†
Venlafaxine (k:2, N:538)	38,52 (-2,17 tot 79,21) Zeer laag*†§	32,59 (2,48 tot 62,69) Zeer laag*†§	46,36 (21,85 tot 70,87) Laag*†	47,92 (13,16 tot 82,68) Laag*†	0 (ref)

LSAS: *Liebowitz Social Anxiety Scale*: bereik score 0-144; hogere score geeft meer klachten aan
 Negatief getal: middel in rij is effectiever. Positief getal: middel in kolom is effectiever.
 k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie.
 Niet onderzocht: citalopram, duloxetine, fluoxetine.
 * Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage.
 † Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking beschikbaar was tussen de verschillende middelen.
 ‡ Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat de directe schatting niet in het 95%-CI van de NMA-schatting viel.
 § Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-BI de grens van een klinisch relevant voordeel en/of nadeel overschreed.
 ¶ Niet afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-BI vrijwel geheel in het gebied van een klein of klinisch relevant voordeel of nadeel viel.

Tabel 11. Effectiviteit (response rate) van de SSRI's/SNRI's ten opzichte van elkaar bij patiënten met een sociale angststoornis

OR (95%-BI)	Citalopram (k:1, N:24)	Escitalopram (k:3, N:1595)	Fluoxetine (k:1, N:75)	Fluvoxamine (k:4, N:904)	Paroxetine	Sertraline (k:1, N:401)	Venlafaxine (k:3, N:809)
-------------	------------------------	----------------------------	------------------------	--------------------------	------------	-------------------------	--------------------------

Kwaliteit van bewijs					(k:13, N:2746)		
Citalopram (k:1, N:24)	1 (ref)	1,02 (0,15 tot 6,79) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,84 (0,09 tot 7,61) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,06 (0,16 tot 7,07) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,76 (0,12 tot 4,84) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,80 (0,10 tot 6,14) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,45 (0,22 tot 9,68) Ze ^{er} laag ^{*††}
Escitalopram (k:3, N:1595)	0,98 (0,15 tot 6,49) Ze ^{er} laag ^{*††}	1 (ref)	0,82 (0,22 tot 3,08) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,04 (0,52 tot 2,08) Ze ^{er} laag ^{*†§}	0,74 (0,44 tot 1,26) Laag ^{*§}	0,78 (0,28 tot 2,17) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1,41 (0,70 tot 2,85) Ze ^{er} laag ^{*†§}
Fluoxetine (k:1, N:75)	1,20 (0,13 tot 10,89) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,22 (0,32 tot 4,61) Ze ^{er} laag ^{*††}	1 (ref)	1,27 (0,33 tot 4,81) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,91 (0,25 tot 3,23) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,96 (0,21 tot 4,40) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,73 (0,45 tot 6,60) Ze ^{er} laag ^{*††}
Fluvoxamine (k:4, N:904)	0,95 (0,14 tot 6,30) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,97 (0,48 tot 1,94) Ze ^{er} laag ^{*†§}	0,79 (0,21 tot 3,00) Ze ^{er} laag ^{*††}	1 (ref)	0,72 (0,40 tot 1,28) Ze ^{er} laag ^{*†§}	0,75 (0,27 tot 2,11) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1,36 (0,66 tot 2,80) Ze ^{er} laag ^{*†§}
Paroxetine (k:13, N:2746)	1,32 (0,21 tot 8,42) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,35 (0,79 tot 2,30) Laag ^{*§}	1,10 (0,31 tot 3,93) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,40 (0,78 tot 2,50) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1 (ref)	1,05 (0,41 tot 2,71) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1,91 (1,09 tot 3,35) Laag ^{*§}
Sertraline (k:1, N:401)	1,25 (0,16 tot 9,62) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,28 (0,46 tot 3,55) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1,05 (0,23 tot 4,82) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,33 (0,47 tot 3,71) Ze ^{er} laag ^{*†§}	0,95 (0,37 tot 2,44) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1 (ref)	1,81 (0,64 tot 5,10) Ze ^{er} laag ^{*†§}
Venlafaxine (k:3, N:809)	0,69 (0,10 tot 4,64) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,71 (0,35 tot 1,43) Ze ^{er} laag ^{*†§}	0,58 (0,15 tot 2,21) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,73 (0,36 tot 1,51) Ze ^{er} laag ^{*†§}	0,52 (0,30 tot 0,92) Laag ^{*§}	0,55 (0,20 tot 1,56) Ze ^{er} laag ^{*†§}	1 (ref)
Uitkomstmaat: (ze ^{er}) veel verbetering op de <i>Clinical Global Impression</i> Getal groter dan 1: middel in rij is effectiever. Getal kleiner dan 1: middel in kolom is effectiever. k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie. Niet onderzocht: duloxetine. * Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage. † Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking beschikbaar was tussen de verschillende middelen. ‡ Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid met 2 niveaus, vanwege het zeer kleine aantal deelnemers (<100 in 1 arm). § Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-BI de grens van een klinisch relevant voordeel en/of nadeel overschreed							

Tabel 12. Verdraagbaarheid van de SSRI's/SNRI's ten opzichte van elkaar bij patiënten met een sociale angststoornis

OR (95%-BI) Kwaliteit van bewijs	Escitalopram (k:2, N:946)	Fluoxetine (k:1, N:117)	Fluvoxamine (k:4, N:679)	Paroxetine (k:11, N:2676)	Sertraline (k:2, N:427)	Venlafaxine (k:4, N:1117)
Escitalopram (k:2, N:946)	1 (ref)	0,73 (0,12 tot 4,38) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,31 (0,13 tot 0,74) Laag ^{*†}	0,78 (0,39 tot 1,57) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,73 (0,24 tot 2,23) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,70 (0,33 tot 1,48) Ze ^{er} laag ^{*††}
Fluoxetine (k:1, N:117)	1,38 (0,23 tot 8,34) Ze ^{er} laag ^{*††}	1 (ref)	0,43 (0,07 tot 2,57) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,08 (0,19 tot 6,00) Ze ^{er} laag ^{*††}	1,01 (0,15 tot 6,95) Ze ^{er} laag ^{*††}	0,97 (0,17 tot 5,53) Ze ^{er} laag ^{*††}

					Zeer laag*†‡	Zeer laag*†‡
Fluvoxamine (k:4, N:679)	3,22 (1,36 tot 7,65) Laag*†	2,34 (0,39 tot 14,01) Zeer laag*†‡	1 (ref)	2,51 (1,27 tot 4,99) Laag*†	2,36 (0,78 tot 7,17) Zeer laag*†‡	2,27 (1,09 tot 4,73) Zeer laag*†‡
Paroxetine (k:11, N:2676)	1,28 (0,64 tot 2,58) Zeer laag*†‡	0,93 (0,17 tot 5,19) Zeer laag*†‡	0,40 (0,20 tot 0,79) Laag*†	1 (ref)	0,94 (0,35 tot 2,52) Zeer laag*†‡	0,90 (0,59 tot 1,38) Laag*†‡
Sertraline (k:2, N:427)	1,37 (0,45 tot 4,19) Zeer laag*†‡	0,99 (0,14 tot 4,19) Zeer laag*†‡	0,42 (0,14 tot 1,30) Zeer laag*†‡	1,07 (0,40 tot 2,86) Zeer laag*†‡	1 (ref)	0,96 (0,35 tot 2,67) Zeer laag*†‡
Venlafaxine (k:4, N:1117)	1,42 (0,67 tot 2,99) Zeer laag*†‡	1,03 (0,18 tot 5,86) Zeer laag*†‡	0,44 (0,21 tot 0,92) Zeer laag*†‡	1,11 (0,72 tot 1,70) Laag*†	1,04 (0,37 tot 2,89) Zeer laag*†‡	1 (ref)
Uitkomstmaat: uitval uit het onderzoek door bijwerkingen. Getal kleiner dan 1: middel in rij is beter te verdragen (minder uitval in rij). Getal groter dan 1: middel in kolom is beter te verdragen (meer uitval in rij). k=aantal RCT's met deze interventie, N=aantal patiënten gerandomiseerd naar deze interventie. Niet onderzocht: citalopram, duloxetine. * Afgewaardeerd voor kans op vertekening, omdat er in veel onderzoeken sprake is van onduidelijkheden in de randomisatieprocedure, incomplete data en selectieve rapportage. † Afgewaardeerd voor indirect bewijs, omdat er geen directe vergelijking beschikbaar was tussen de verschillende middelen. ‡ Afgewaardeerd voor onnauwkeurigheid, omdat het 95%-BI de grens van een klinisch relevant voordeel en/of nadeel overschreed.						

Bijlage 10 Totstandkomingen oudere versies

Versie 3.0 (2012)

In februari 2010 startte een werkgroep met de tweede herziening van de NHG-Standaard Angststoornissen. Deze werkgroep heeft een conceptversie gemaakt. De werkgroep bestond uit de volgende leden: dr. L.J.A. Hassink-Franke, huisarts te Bunnik en onderzoeker UMC St. Radboud; dr. B. Terluin, huisarts te Almere en senioronderzoeker VUmc; dr. F.B. van Heest, huisarts te Schoonoord en huisarts-consulent Palliatieve zorg voor Drenthe bij het IKNL; J. Hekman, huisarts te Rotterdam en dr. H.W.J. van Marwijk, huisarts te Leiden en Universitair hoofddocent VUmc.

Dr. M.J.P. van Avendonk begeleidde de werkgroep en deed de redactie. Zij is huisarts n.p. en wetenschappelijk medewerker van de afdeling Richtlijnontwikkeling en Wetenschap; dr. Tj. Wiersma was betrokken als senior wetenschappelijk medewerker van deze afdeling., M.M. Verduijn als senior wetenschappelijk medewerker Farmacotherapie. M. Hugenholtz was betrokken als wetenschappelijk medewerker van de afdeling Implementatie.

Werkgroeplid dr. L.J.A. Hassink-Franke is docent bij de cursus problem-solving treatment van het NHG. Werkgroeplid dr. B. Terluin ontving een vergoeding voor nascholing van Wyeth en royalty's voor commercieel gebruik van de 4DKL van Datec BV.

In juni 2011 werd de ontwerpstandaard aan een focusgroep van 8 huisartsen voorgelegd, onder leiding van dr. S.S.L. Mol, wetenschappelijk medewerker NHG, afdeling Implementatie. Tevens ontvingen we commentaar van een aantal referenten, te weten: R. Rogiers, psycholoog en T. Declercq, huisarts namens Domus Medica, de Vlaamse vereniging voor huisartsen; K. de Leest, dr. T. Schalekamp, J.J. Luinenburg, T. Otten, P.N.J. Langedijk, A.P. Rademaker, apothekers (i.o) namens de werkgroep voor Farmacotherapie en Geneesmiddelinformatie (WFG) van het KNMP Geneesmiddel Informatie Centrum; dr. J. Eekhof, huisarts en hoofdredacteur Huisarts en Wetenschap; P.M. Leusink, huisarts en seksuoloog NVVS; dr. D. Bruinvels, richtlijnontwikkelaar namens de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde; dr. R. Starmans, R. Vrijaldenhoven-Haitsma, M.T. Velema-de Roos, huisartsen namens de LHV-werkgroep Achterstandswijken; T. Sporrel, huisarts; dr. J.M.A. Sitsen, hoofdredacteur Farmacotherapeutisch Kompas namens het College voor Zorgverzekeringen; M.P.R. Pommée, klinisch psychotherapeut Stichting Centrum '45; dr. N. Blankenstein, huisarts en senior-onderzoeker VUmc; prof.dr. F. Boer, emeritus kinder- en jeugdpsychiater namens de Angst, Dwang en Fobie stichting; prof.dr. A.L.M. Lagro-Janssen, huisarts en hoogleraar Huisartsgeneeskunde, Gender Studies UMC St. Radboud; dr. M. Oud, huisarts en GGZ kaderarts; dr. P.L.B.J. Lucassen, huisarts en senioronderzoeker UMC St.Radboud; en prof.dr. A.J.L.M. van Balkom, hoogleraar psychiatrie VUmc en GGZinGeest, psychiater en voorzitter multidisciplinaire richtlijncommissie angst en depressie.

Naamsvermelding als referent betekent overigens niet dat een referent de standaard inhoudelijk op ieder detail onderschrijft. I. van der Sar en J. van Dongen hebben namens de NHG-Adviesraad Standaarden tijdens de commentaarronde beoordeeld of de ontwerpstandaard antwoord geeft op de vragen uit het basisplan. In september 2011 werd de standaard becommentarieerd en geautoriseerd door de NHG-Autorisatiecommissie.

De zoekstrategie die gevolgd werd bij het zoeken naar de onderbouwende literatuur is te vinden bij de webversie van deze standaard. Tevens zijn de procedures voor de ontwikkeling van de NHG-standaarden in te zien in het procedureboek (zie www.nhg.org).

Versie 2.0 (2004)

Eind januari 2002 startte een werkgroep van zes leden met het formuleren van deze standaard. In juni 2003 werd commentaar gevraagd aan 50 huisartsen waarvan de adressen willekeurig uit het NHG-ledenbestand waren getrokken. Er werden 26 commentaarformulieren terug ontvangen. Als referent traden op prof. dr. A.J.L.M. van Balkom en dr. I.M. van Vliet, psychiaters, en M.E.A.M. Heerkens en prof. dr. M.J.M. van Son, psychologen. Vermelding als referent betekent overigens niet dat iedere referent de standaard op elk detail onderschrijft. Op basis van het ontvangen commentaar werden een aantal wijzigingen in de ontwerpstandaard aangebracht. In september 2003 werd de conceptstandaard door de Autorisatiecommissie beoordeeld en geautoriseerd. De begeleiding van de werkgroep en de eindredactie berustte bij M.H. Grol en J.S. Starreveld, huisarts-stafleden van de afdeling Richtlijnontwikkeling en Wetenschapsbeleid van het NHG.

Bijlage 11 Oudere zoekstrategieën NHG-Standaard Angst

Versie 3.1 (2019)

Vraag SSRI's & adolescent (AMC-AIOS) – oktober 2016 [173]

("Serotonin Uptake Inhibitors"[Mesh] OR serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors[mh] OR "Serotonin Uptake Inhibitors"[Pharmacological Action] OR serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors[pharmacological action] OR serotonin re-uptake inhibitors[tiab] OR serotonin reuptake inhibitors[tiab] OR SSRI*[tiab]) AND ("Depression"[Mesh] OR "Depressive Disorder"[Mesh] OR depression[tiab] OR depressive[tiab]) AND (suicide[mh] OR suicide[tiab] OR suicidal*[tiab] OR ideation[tiab]) AND (young adult*[all fields] OR adolescent*[all fields]) NOT (child[ti] OR children[ti])

Vraag SSRI's & adolescent verbreed, alleen nieuwe titels – januari 2018 [47]

((antidepressant*[ti] OR "Serotonin Uptake Inhibitors"[Mesh] OR serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors[mh] OR "Serotonin Uptake Inhibitors"[Pharmacological Action] OR serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors[pharmacological action] OR serotonin re-uptake inhibitors[tiab] OR serotonin reuptake inhibitors[tiab] OR SSRI*[tiab]) AND ("Depression"[Mesh] OR "Depressive Disorder"[Mesh] OR depression[tiab] OR depressive[tiab]) AND (suicide[mh] OR suicide[tiab] OR suicidal*[tiab] OR ideation[tiab]) AND (young adult*[all fields] OR adolescent*[all fields]) NOT (child[ti] OR children[ti])) NOT (("Serotonin Uptake Inhibitors"[Mesh] OR serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors[mh] OR "Serotonin Uptake Inhibitors"[Pharmacological Action] OR serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors[pharmacological action] OR serotonin re-uptake inhibitors[tiab] OR serotonin reuptake inhibitors[tiab] OR SSRI*[tiab]) AND ("Depression"[Mesh] OR "Depressive Disorder"[Mesh] OR depression[tiab] OR depressive[tiab]) AND (suicide[mh] OR suicide[tiab] OR suicidal*[tiab] OR ideation[tiab]) AND (young adult*[all fields] OR adolescent*[all fields]) NOT (child[ti] OR children[ti]) AND (hasabstract[text] AND ("2008/01/01"[PDat] : "3000/12/31"[PDat]) AND (English[lang] OR Dutch[lang])))

Vraag SSRI's & agressie – juni 2017 [103]

(aggression/drug effects[mh] OR aggression[tiab] OR aggressive[tiab] OR violence[tiab] OR violent[tiab] OR anger[tiab] OR hostility[tiab] OR hostile[tiab]) AND (depression[all fields] OR depressive[all fields] OR anxiety[all fields]) AND (serotonin uptake inhibitors/adverse effects[mh] OR serotonin uptake inhibitor*[tiab] OR serotonin reuptake inhibitor*[tiab] OR selective serotonin[tiab] OR SSRI*[tiab] OR antidepressive agents/adverse effects[mj]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh])

Vraag SSRI's & suicide – juni 2017 [335]

(suicide[mj] OR suicide[tiab] OR suicides[tiab] OR suicidal[tiab] OR suicidality[tiab]) AND (depression[all fields] OR depressive[all fields] OR anxiety[all fields]) AND (serotonin uptake inhibitors/adverse effects[mh] OR serotonin uptake inhibitor*[tiab] OR serotonin reuptake inhibitor*[tiab] OR selective serotonin[tiab] OR SSRI*[tiab] OR antidepressive agents/adverse effects[mj]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh]) NOT (child[mh] NOT adult[mh]) NOT teenagers[ti]

Vraag SSRI's & suicide, beperkt tot adolescent – juni 2017 [124]

(suicide[mj] OR suicide[tiab] OR suicides[tiab] OR suicidal[tiab] OR suicidality[tiab]) AND (depression[all fields] OR depressive[all fields] OR anxiety[all fields]) AND (serotonin uptake inhibitors/adverse effects[mh] OR serotonin uptake inhibitor*[tiab] OR serotonin reuptake inhibitor*[tiab] OR selective serotonin[tiab] OR SSRI*[tiab] OR antidepressive agents/adverse effects[mj]) AND (young adult*[tiab] OR adolescent*[tiab]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh])

Vraag afbouw SSRI's – december 2017 [1285]

((discontinuation[tiab] OR withdrawal[tiab] OR tapering[tiab]) AND (serotonin uptake inhibitors/adverse effects[mh] OR serotonin uptake inhibitor*[tiab] OR serotonin reuptake inhibitor*[tiab] OR selective serotonin[tiab] OR SSRI*[tiab] OR antidepressive agents/adverse effects[mh] OR antidepressant*[tiab]) AND (meta-analysis[pt] OR randomized controlled trial[pt] OR cohort studies[mh] OR meta-anal*[tiab] OR systematic[sb] OR randomized[tiab] OR randomised[tiab] OR RCT[tiab] OR cohort stud*[tiab] OR follow-up[tiab]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh]) NOT

(child[mh] NOT adult[mh]) NOT neonatal[ti]) OR ((discontinuation[tiab] OR withdrawal[tiab] OR tapering[tiab]) AND (serotonin uptake inhibitors/adverse effects[mh] OR serotonin uptake inhibitor*[tiab] OR serotonin reuptake inhibitor*[tiab] OR selective serotonin[tiab] OR SSRI*[tiab] OR antidepressive agents/adverse effects[mh] OR antidepressant*[tiab]) AND (meta-analysis[pt] OR randomized controlled trial[pt] OR cohort studies[mh] OR meta-anal*[tiab] OR systematic[sb] OR randomized[tiab] OR randomised[tiab] OR RCT[tiab] OR cohort stud*[tiab] OR follow-up[tiab]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh]) NOT (child[mh] NOT adult[mh]) NOT neonatal[ti]) OR ((discontinuation symptom*[tiab] OR discontinuation syndrome[tiab] OR withdrawal symptom*[tiab] OR withdrawal syndrome[tiab] OR tapering[tiab] OR gradual discontinuation[tiab] OR rapid discontinuation[tiab]) AND (serotonin uptake inhibitors/adverse effects[mh] OR serotonin uptake inhibitor*[tiab] OR serotonin reuptake inhibitor*[tiab] OR selective serotonin[tiab] OR SSRI*[tiab] OR antidepressive agents/adverse effects[mh] OR antidepressant*[tiab]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh]) NOT (child[mh] NOT adult[mh]) NOT neonatal[ti])

Versie 3.0 (2012)

Specifieke searches, 23/10/2009 – 9/6/2011

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND (("anxiety disorders/etiology"[majr] OR "stress disorders, post-traumatic/etiology"[mh]) AND ("early life experiences"[tw] OR "life change events"[mh] OR "family history"[tw] OR "patient history"[tw] OR neglect[tw] OR abuse[tw] OR "lifetime trauma"[tw]) AND (questionnaires[mh] OR predictor*[tw] OR predictive[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("Panic Disorder"[Majr] AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("agoraphobia"[Majr] AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("phobic disorders"[Majr] AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("obsessive-compulsive disorder"[Majr] AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("stress disorders, post-traumatic"[Majr] AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("hypochondriasis"[Majr] AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND (("generalized anxiety disorder"[tw] OR "generalised anxiety disorder"[tw]) AND (incidence[mh] OR mortality[mh] OR follow-up studies[mh] OR mortality[sh] OR prognos*[tw] OR predict*[tw] OR course[tw]))

"anxiety disorders/etiology"[mh] AND (character[mh] OR "personality traits"[tw] OR "personality factor*" [tw] OR "personal characteristics"[tw])

("2003"[Publication Date]) AND ((course[tw] OR prognosis[mh]) AND "Anxiety Disorders"[Majr])

("2003"[PDAT] : "3000"[PDAT]) AND ("anxiety disorders"[majr] AND ("Ethnology"[Majr] OR "ethnology"[Subheading] OR "Ethnic Groups"[Majr] OR "Continental Population Groups"[Mesh] OR

"Minority groups"[Mesh] OR "Suriname/ethnology"[mh] OR "Turkey/ethnology"[mh] OR "Netherlands Antilles/ethnology"[mh] OR "Morocco/ethnology"[mh] OR "Cultural diversity"[mh] OR Surinamese[ti] OR Antillean[ti] OR Moroccan[ti] OR Turkish[ti])) AND (hasabstract[text] AND "humans"[MeSH Terms] AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang])) NOT child[mh]

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND "Anxiety Disorders"[Majr] AND ("daily functioning"[tw] OR "daily living"[tw])

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND (("four-dimensional symptom questionnaire"[tw] OR 4DSQ[tw] OR "hospital anxiety and depression scale"[tw] OR HADS[tw] OR GAD-7[tw] OR "psychiatric status rating scales"[mh]) AND "anxiety disorders"[mh] AND ("primary health care"[mh] OR "family practice"[mh]) AND (sensitivity and specificity[mh] OR sensitivity[tw] OR diagnosis[sh] OR diagnostic use[sh] OR specificity[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ((EMDR[tw] OR "eye movements"[mh]) AND "Anxiety Disorders"[mh])

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ((self-help[tw] OR "self care"[mh]) AND "Anxiety Disorders"[mh])

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ((mindfulness[tw] OR "mindfulnessbased"[tw] OR "cognitive therapy"[mh] OR "psychotherapy, rational-emotive"[mh]) AND "anxiety disorders"[mh] AND (effectiveness[tw] OR "treatment outcome"[mh])) AND (recent[tw] OR new[tw] OR current[tw])

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ((mindfulness[tw] OR "mindfulnessbased"[tw] OR "cognitive therapy"[mh] OR "psychotherapy, rational-emotive"[mh]) AND "anxiety disorders"[mh] AND (effectiveness[tw] OR "treatment outcome"[mh]) AND ("ethnic groups"[mh] OR "minority groups"[mh] OR elderly[mh] OR aged[mh] OR "mentally disabled persons"[mh]))

"Antidepressive Agents/administration and dosage"[Mesh] AND "Anxiety Disorders/drug therapy"[Mesh] AND ("time factors"[mh] OR "duration"[tw] OR optimal[tw] OR optimum[tw])

"Antidepressive Agents"[Mesh] AND "Anxiety Disorders/drug therapy"[Mesh] AND ("time factors"[mh] OR "duration"[tw] OR optimal[tw] OR optimum[tw]) AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH])

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("Antidepressive Agents, second generation"[Mesh] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND ((double[tw] AND blind*[tw]) OR placebo[tw]) AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("Antidepressive Agents, tricyclic"[Mesh] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND ((double[tw] AND blind*[tw]) OR placebo[tw]) AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("serotonin uptake inhibitors"[Mesh] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND ((double[tw] AND blind*[tw]) OR placebo[tw]) AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("buspirone"[tw] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND ((double[tw] AND blind*[tw]) OR placebo[tw]) AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("benzodiazepines"[mh] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND ((double[tw] AND blind*[tw]) OR placebo[tw]) AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND (("serotonin uptake inhibitors"[Mesh] AND "Anxiety Disorders/drug therapy"[Mesh]) OR ("anxiety disorders/therapy"[mh] AND (psychotherapy[mh] OR "combined modality therapy"[mh] OR "cognitive therapy"[mh])) AND "comparative study"[pt]) AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh]) AND ((double[tw] AND blind*[tw]) OR placebo[tw]) AND ((English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("Anxiety Disorders/therapy"[majr] AND ("antidepressive agents/therapeutic use"[majr] OR "anti-anxiety agents/therapeutic use"[majr]) AND psychotherapy[mh] AND "cognitive therapy"[mh]) AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh]) AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang])

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("adrenergic beta-antagonists"[mh] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ((relapse[tiab] OR recurrent[tiab] OR recurrence[tiab]) AND "Anxiety Disorders/therapy"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ((persisting[tiab] OR persistent[tiab] OR persistence[tiab]) AND "Anxiety Disorders/therapy"[Mesh] AND (hasabstract[text] AND Humans[Mesh] AND (English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND adult[MeSH]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND ("Mass Screening"[Mesh] AND "Anxiety Disorders"[Mesh] AND ("high risk"[tw] OR "high-risk"[tw]))

("2003"[Publication Date] : "3000"[Publication Date]) AND (("Eye movement desensitization reprocessing"[mh] OR EMDR[tw] OR "eye movements"[mh]) AND (anxiety[mh] OR "panic disorder" OR depersonalization[mh] OR "Anxiety Disorders"[mh]))

("Stress Disorders, Post-Traumatic/prevention and control"[Mesh] AND ("crisis intervention"[mh] OR debriefing[tiab]) AND ((English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND ("2002"[PDat] : "3000"[PDat]))) OR ("Stress Disorders, Post-Traumatic"[Mesh] AND ("crisis intervention"[mh] OR debriefing[tiab]) AND (effectiveness[tw] OR effectivity[tw] OR efficacy[tw] OR "treatment outcome"[mh] OR "outcome assessment"[tw]) AND ((English[lang] OR French[lang] OR German[lang] OR Dutch[lang]) AND ("2002"[PDat] : "3000"[PDat])))

"Anxiety Disorders/ethnology"[mh] AND "Ethnic Groups"[mh] AND (presentation[tw] OR symptoms[tw] OR signs[tw])

("2003"[Publication Date] : "2010"[Publication Date]) AND "Anxiety Disorders"[majr] AND ("Ethnology"[Mesh] OR "ethnology"[Subheading] OR "Ethnic Groups"[Mesh] OR "Continental Population Groups"[Mesh] OR "Minority groups"[Mesh] OR "Suriname/ethnology"[mh] OR "Turkey/ethnology"[mh] OR "Netherlands Antilles/ethnology"[mh] OR "Morocco/ethnology"[mh] OR "Cultural diversity"[mh] OR Surinamese[ti] OR Antillean[ti] OR Moroccan[ti] OR Turkish[ti]) AND (presentation[tw] OR "signs and symptoms"[mh] OR compared[tw] OR comparison[tw] OR "comparative study"[pt])

"Mentally Disabled Persons"[Mesh] AND ("Anxiety"[Mesh] OR "Anxiety Disorders"[Mesh])

"anxiety disorders"[Majr] AND alcoholism[majr] AND (comorbidity[mh] OR relationship[tiab] OR cooccurring[tiab])

("Anxiety Disorders"[Mesh] OR "anxiety disorder"[tiab] OR "anxiety disorders"[tiab]) AND
("Suicide"[Mesh] OR "Suicide, Attempted"[Mesh] OR "suicidal ideation"[tiab] OR "suicide
attempt"[tiab] OR "suicide attempts"[tiab] OR "suicidal behavior"[tiab] OR "suicidal behaviour"[tiab])
AND (risk[tiab] OR relation*[tiab] OR association[tiab] OR co-morbidity[tiab] OR comorbidity[tiab])

("Anxiety Disorders/psychology"[mh] OR "anxiety disorders/epidemiology"[mh]) AND
("suicide/psychology"[mh] OR "suicide, attempted/psychology"[mh]) AND ("risk factors"[mh] OR
risk[tiab] OR relation*[tiab] OR association[tiab] OR co-morbidity[tiab] OR comorbidity[tiab]) AND
("cross-sectional studies"[mh] OR "follow-up studies"[mh] OR "longitudinal studies"[mh] OR
"comparative study"[pt] OR "research support, non-u.s. gov't"[pt])

("Anxiety Disorders"[Mesh] OR "anxiety disorder"[tiab] OR "anxiety disorders"[tiab]) AND
("Suicide"[Mesh] OR "Suicide, Attempted"[Mesh] OR "suicidal ideation"[tiab] OR "suicide
attempt"[tiab] OR "suicide attempts"[tiab] OR "suicidal behavior"[tiab] OR "suicidal behaviour"[tiab])
AND (risk[tiab] OR relation*[tiab] OR association[tiab] OR co-morbidity[tiab] OR comorbidity[tiab])
AND ("Primary Health Care"[mh] OR "Family Practice"[mh] OR "family medicine"[tw] OR "general
practice"[tw] OR "primary health care"[tw] OR "family practice"[tw] OR "primary care"[tw])

("Anxiety Disorders"[Mesh] OR "anxiety disorder"[tiab] OR "anxiety disorders"[tiab]) AND
(dementia[mh] OR dementia[tiab] OR "cognitive impairment"[tiab] OR alzheimer*[tiab]) AND ("risk
factors"[mh] OR risk[tiab] OR relation*[tiab] OR association[tiab] OR co-morbidity[tiab] OR
comorbidity[tiab])

(anxiety disorders[mh] OR anxiety[tiab]) AND (mindfulness[tw] OR mindfulness-based[tiab]) AND
(effective*[tiab] OR effic*[tiab])

Totstandkoming en methoden

NHG-Standaard Angst (M62)

© Nederlands Huisartsen Genootschap,
Cluster Richtlijnontwikkeling

Contactgegevens

Postbus 3231
3502GE Utrecht

tel 088-5065500
contactcentrum@nhg.org